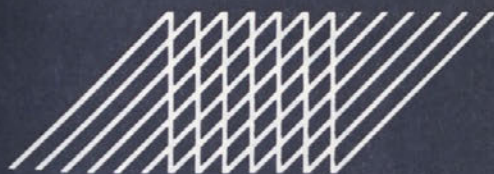

GLASILO TEKSTILNE TOVARNE NOVO MESTO

NOVOTEKS

ŠT. 7 - Leto IX. - JULIJ 1981

Spremembe in dopolnitve k ustavi SRS

V majski številki našega glasila smo se seznanili s spremembami in dopolnitvami k ustavi SFRJ. Ker pa so vsi zbori skupščine SR Slovenije 15. julija 1981 obravnavali predlog amandmajev k ustavi SRS, je prav, da se seznanimo tudi z vsebino le-teh.

Javna razprava o osnutku ustavnih amandmajev je trajala od 22. 10. 80 (ko je bil osnutek na zborih skupščine SRS določen) pa vse doslej. Javno razpravo je spremljala posebna skupščinska komisija, ki je proučila vse pripombe, predloge in mnenja, ki so jih k osnutku amandmajev dali delovni ljudje in občani, družbenopolitične organizacije in skupnosti, znanstvene in strokovne institucije ter drugi. Javno razpravo je ocenila tudi republiška konferenca SZDL Slovenije ter sprejela ustrezna stališča.

Komisija je ugotovila, da je javna razprava potekala v vseh okoljih uspešno in ustvarjalno, da je bila večina predlogov in mnenj skladna s politično smerjo predlaganih ustavnih sprememb in da je javna razprava veliko prispevala k oblikovanju dokončnega predloga amandmajev.

Amandmaji predstavljajo sestavni del ustave SRS in bodo začeli veljati z dnem njihove razglasitve.

AMANDMA I

1. Vsi organi oblasti in samoupravljanja in drugi nosilci samoupravnih, javnih in drugih družbenih funkcij so dolžni v okviru svojih pravic, dolžnosti in odgovornosti zagotavljati pogoje za uresničevanje interesov delavskega razreda in vseh delovnih ljudi v družbenoekonomskih in političnih odnosih socialističnega samoupravljanja, zlasti pa v delegatskem sistemu in za uresničevanje pravic, obveznosti in odgovornosti delovnih ljudi in občanov v samoupravnih in drugih organizacijah in skupnostih in v družbenopolitičnih skupnostih.

Organizacija, sestava in način dela kolektivnih organov oblasti in samoupravljanja se urejajo tako, da se zagotavljajo kolektivno delo, odločanje in odgovornost in enakopravnost članov teh organov pri uresničevanju njihovih pravic, dolžnosti in odgovornosti, določenih z ustavo oziroma statutom in zakonom.

Vsak član kolektivnega organa je osebno odgovoren za svoje delo in v skladu s svojimi pravicami in dolžnostmi za delo in odločitve tega organa.

Vsak član kolektivnega organa, ki je določen, da sodeluje pri delu drugih organov in teles, je dolžan ravnati po načelih delegatskega sistema v skladu s pooblastili, smernicami in stališči tega organa.

Vsi organi oblasti in samoupravljanja in drugi nosilci samoupravnih, javnih in drugih družbenih funkcij so dolžni izvrševati svoje pravice in dolžnosti tako, da je mogoče uresničevati družbeno nadzorstvo nad njihovim delom.

2. S tem amandmajem se dopolnijo določbe 1. točke II. poglavja drugega dela ustave SR Slovenije.

AMANDMA II

1. Voljeni in imenovani funkcionarji in drugi nosilci samoupravnih javnih in drugih družbenih funkcij, za katere tako določajo ustava, statut in zakon, se volijo oziroma imenujejo za dobo do štirih let, če za posamezne izmed njih ustava ne določa drugače.

Voljeni in imenovani funkcionarji in drugi nosilci samoupravnih, javnih in drugih družbenih funkcij, za katere tako določajo ustava, statut ali zakon, so lahko izvoljeni oziroma imenovani za isto funkcijo največ dvakrat zaporedoma, če za posamezne izmed njih ustava ne določa drugače.

Dolžino mandatne dobe in omejitev ponovne izvolitve oziroma imenovanja izvoljenih in imenovanih funkcionarjev in drugih nosilcev samoupravnih, javnih in drugih družbenih funkcij, za katere tako določajo ustava, statut ali zakon, določajo ustava oziroma v skladu z ustavo statut, zakon ali poslovnik skupščine družbenopolitične skupnosti.

Nosilci pravosodnih funkcij, ki jih določa zakon, se volijo oziroma imenujejo za dobo do osmih let in so lahko ponovno izvoljeni oziroma imenovani.

Dolžino mandatne dobe in omejitev ponovnega imenovanja družbenega pravobranilca samoupravljanja določa zakon.

2. Določbe o omejitvi ponovne izvolitve oziroma imenovanja ne veljajo v primeru, če je voljeni oziroma imenovani funkcionar opravljal isto funkcijo manj kot polovico mandatne dobe.

3. S tem amandmajem se nadomesti 182. člen ustave SR Slovenije.

AMANDMA III

Predsednik in podpredsednik Skupščine SR Slovenije in pred-

sedniki njenih zborov se volijo za dve leti in so lahko izvoljeni za to funkcijo največ dvakrat zaporedoma.

2. S tem amandmajem se nadomesti drugi odstavek 363. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA IV

1. Predsedstvo republike sestavljajo predsednik, šest članov in po položaju predsednik organa Zveze komunistov Slovenije, določenega s statutom Zveze komunistov Slovenije in predsednik organa Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije, določenega s statutom Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije.

2. Člani Predsedstva republike se volijo za štiri leta in so lahko največ dvakrat zaporedoma izvoljeni za to funkcijo.

Predsednik Predsedstva republike se voli za dve leti in je lahko največ dvakrat zaporedoma izvoljen za to funkcijo.

Kandidate za predsednika in člane Predsedstva republike določi kandidacijska konferenca Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije. Načela kandidacijskega postopka ureja zakon.

Predsednik in člani Predsedstva republike so izvoljeni, če dobijo večino glasov vseh delegatov v dveh tretjinah občinskih skupščin in skupščin skupnosti občin kot posebnih družbenopolitičnih skupnosti.

3. S tem amandmajem se nadomestijo prvi, drugi in četrti odstavek 383. člena in 386. člen ustave SR Slovenije.

AMANDMA V

1. Člane Sveta republike voli na predlog Predsedstva republike Skupščina SR Slovenije izmed družbenopolitičnih in drugih javnih delavcev in so lahko ponovno izvoljeni.

2. S tem amandmajem se nadomesti drugi odstavek 391. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA VI

1. Kandidat za predsednika izvršnega sveta predlaga člane izvršnega sveta po poprejšem opravljenem postopku v Socialistični zvezi delovnega ljudstva Slovenije.

2. Za predsednika izvršnega sveta ne more biti ista oseba izvoljena dvakrat zaporedoma.

Člani izvršnega sveta, republiški sekretarji in drugi z zakonom določeni republiški funkcionarji, ki vodijo republiške upravne organe, so lahko

največ dvakrat zaporedoma izvoljeni oziroma imenovani za isto funkcijo.

3. Izvršni svet odloča z večino glasov vseh članov.

4. S tem amandmajem se nadomestijo peti in šesti odstavek 394. člena in drugi odstavek 397. člena ustave SR Slovenije in dopolni drugi odstavek 394. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA VII

1. Ustavno sodišče sestavlja devet sodnikov. Sodnike ustavnega sodišča voli na predlog Predsedstva republike Skupščina SR Slovenije za osem let in ne morejo biti ponovno izvoljeni.

2. Predsednika ustavnega sodišča voli Skupščina SR Slovenije izmed sodnikov na predlog Predsedstva republike za dve leti in je lahko največ dvakrat zaporedoma izvoljen za to funkcijo.

3. S tem amandmajem se nadomestita prvi in drugi odstavek 425. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA VIII

1. Za izvedbo ustavnih amandmajev I do VII k ustavi SR Slovenije in za zagotovitev prehoda k njihovi uporabi se sprejme poseben ustavni zakon.

2. Predlog ustavnega zakona določijo zbori Skupščine SR Slovenije.

Ustavni zakon sprejmejo vsi zbori Skupščine SR Slovenije enakopravno. Ustavni zakon je sprejet, če zanj glasujeta dve tretjini delegatov vsakega zbora.

Ladje bodo kurile lastni tovor

Ob neprestanem naraščanju cen surove nafte postajajo tudi Prekomorski prevozi čedalje dražji. Velike ladijske družbe že resno premišljajo, da bi svoje ladje zopet opremile s parnimi kotli, ki bi jih ogreval veliko cenejši premog. Vse bi bilo lepo in prav, če ne bi bile za to potrebne precej velike količine premoga, ki na ladji zavzame tudi veliko skladišnega prostora. Na parni pogon bodo opremili ladje, ki prevažajo premog. Tako bodo kurile lastni tovor. Ta zamisel je ob vse večji trgovini s premogom vsekakor pametna, zlasti še, če bo dovolj premoga ostalo tudi za stranke. Nedavno sta dve avstralski ladijski družbi naročili štiri tovarne ladje, ki naj bi jih gnal premog. Te ladje bodo prve nove ladje na premog po skoraj 30 letih.

TOZD T K A N I N A

16. zasedanje DELAVSKEGA SVETA je bilo 15. junija 1981.

DS je pregledal sklepe prejšnjega zasedanja in ugotovil, da so sklepi izvršeni ali pa so še v izvrševanju.

Podan je bil predlog, naj se Tekstilprometu iz Zagreba odobri investicijski kredit za povečanje prodajnih prostorov za tekstilne izdelke v višini 1.200.000 din. Tekstilpromet se obvezuje narediti v letu 1981 promet z našimi izdelki za 15.850.000 din. Z imenovano firmo sodelujemo že petindvajset let in imamo z njo zelo dobre odnose.

Nato so bile obravnavane priporočbe na prednostno listo proslincev stanovanj, ki je bila tudi sprejeta.

V nadaljevanju zasedanja je bil DS seznanjen z izvrševanjem planov proizvodnje in s problematiko kvalitete. TO Tkanina je v januarju in februarju plan preseglal, potem pa je proizvodnja začela padati, tako da je že v aprilu padla skoraj za 19%.

Potemtakem je bila tudi vrednost točje nižja. 10. maja je bilo uvedeno dopolnilno delo na izšivanju blaga. Tudi v Predilnici Metlika so organizirali oddelek izšivanja in čiščenja tkanin. S podobno problematiko smo se srečevali že v lanskem letu, za katero pa je krivo neodgovorno delo v vseh fazah in obratih ter delovna in tehnološka nedisciplin.

Vodja predilnice je poročal, da je imela lani predilnica v prvih petih mesecih 6.200 nadur, letos pa v istih mesecih 3.150 nadur, kar pomeni, da je bilo 50% nadur manj. Nadurno delo poteka predvsem ponoči, zato se tudi kvaliteta ne izboljšuje.

V DE priprava je bilo največ nadur narejenih na zalaganju in posluževanju dosuk. strojev (805), predskanju (430) in čiščenju preje na avtoconerjih (307). Potrebne so bile, predvsem zaradi velike bolniške

odsotnosti, pa tudi zato, ker v normalnem delovnem času ni bilo mogoče zagotoviti dovolj nadvojene oz. trojene preje za dosuk. stroje.

Vodja tkalnice je še dejal, da se proizvodni rezultati (v tkalnici) slabšajo, vzroki pa so naslednji:

zaradi asortimana proizvodnje je bilo potrebno zmanjšati število obratov na posameznih artiklih, in sicer:

– Žak je bil založen na štirinajstih statvah, zaradi širine tkanine je hitrost manjša 4%.

– Artikli z napisom v krajih tečejo z manjšo hitrostjo za 8% zaradi števila listov.

– Poprečno število obratov se je zmanjšalo na sulzer statvah iz 251 na 244 ali za 2,79%.

– Repco preja teče do 10% slabše od klasične preje.

Zaradi velikega števila vzorcev in kuponov je trpela redna proizvodnja, saj ni bilo mogoče vse pravočasno vdti in založiti.

Zaradi širokega zalaganja nekaterih artiklov je bilo veliko menjav in več zastojev, prav tako so v zadnjih mesecih osnove krajše in stroji večkrat prazni.

Velik vpliv na rezultate ima tudi pomanjkanje materiala ali nepravčasno pripravljen material. V skupnem številu vseh zastojnih ur je 477,93% zastojev pri pomanjkanju materiala.

V apreturi je bilo 3.408 nadur, v šivalnici pa 7.401. Nadure so bile opravljene zaradi pomanjkanja delovne sile (dopusti, bolniška).

V pletilnici je bilo 216 nadur.

V IVS je bilo od januarja do maja 3.962 nadur. Le-te so se v aprilu in maju povečale zaradi vzdrževanja počitniških kapacitet. Vodja IVS je poročal, da je DO Novoteks v letu 1980 porabila za tehnološko paro in ogrevanje 3.193 ton srednjega kurilnega olja in 24.847 litrov bencina ter 65.153 m³ vode, plinskega olja za prevoze. Za potrebe tehnologije smo porabili 1.117.039 m³ vode, 7.800 l/min komprimiranega zraka

in 10.500.000 KWh električne energije.

Vodja proizvodnje je nato poudaril, da so odnosi med TO Predilnica Metlika in TO Tkanina slabi, morali pa bi se čimprej izboljšati.

Velik problem je tudi nepravčasna izdoba, kar se vidi v tem, da kasnimo z orki tudi po mesec dni. Vzrok za to je nenatančnost pri delu ter neizpolnjevanje plana izdobe. Z rešitvijo problema kvalitete preje bi rešili vse probleme – predvsem problem pravočasne izdobe.

V novomeški predilnici imamo pet vrst preje. Nečiščena preja je

bila lani nekaj odstotkov boljša kot letos, medtem ko je čiščena preja letos nekoliko boljša.

V TO Predilnica Metlika pa je kvaliteta ostala na isti ravni, le kvaliteta repco preje se je poslabšala.

V nadaljevanju se je bilo rečeno, da mora biti TO Predilnica Metlika finančno odgovorna za dobavljeno nekvalitetno prejo, kajti kakovostna preja je pogoj za izdelavo dobrih izdelkov.

TOZD Konfekcija I Novo mesto

15. zasedanje delavskega sveta je bilo 2. junija 1981.

DS je pregledal sklepe prejšnjega zasedanja in ugotovil, da so sklepi uresničeni oziroma jih še izpolnjujejo.

Na 14. zasedanju je bil sprejet sklep, naj se člani DS lotijo izdelave aktov, v katerih bodo natančno določeni kriteriji za spodbude delavcev, kateri so stalno prisotni na delu in sklep, naj se člani na DPO dogovorijo o načinu nagrajevanja delavcev.

Direktor TO je poudaril, da spodbude ni tako lahko določiti, kot smo si to predstavljali. Kolegij je razpravjal o merilih za stimulacijo delavcev ter se dogovoril, da delavci, ki bodo zamujali, imeli bolniško in veliko izhodov, ne bodo dobili stimulacije (spodbude, dodatka).

To je informacija in se bo potrebno o tem še temeljito pogovoriti. Podani so bili predlogi, da je treba stimulacijsko obliko pravilnika prilagoditi predvsem pridnim delavcem, ne glede na to, kje in kdaj kdo dela.

Nadalje je vodja prodaje konfekcije obrazložil porabo in plan komercialnih in kvalitativnih popustov ter fonda rizika.

Velik problem je tudi v neobveščenosti delavcev v poslovnih odločitvah.

V nadaljevanju zasedanja so člani potrdili cenik ostankov tkanin z veljavnostjo od 1. 6. 1981 do 31. 12. 1981, sprejeli v obravnavo predlagane cene za artikle kolekcije jesen-zima 81 ter potrdili aneks proizvajalcev konfekcijske grupacije tekstilne industrije Slovenije k smernicam srednjeročnega plana razvoja v obdobju 1981 – 1985.

Delovna skupnost skupnih služb

9. zasedanje DELAVSKEGA SVETA je bilo 11. 6. 1981

Pri pregledu sklepov je bilo ugotovljeno, da so sklepi prejšnjega zasedanja izvršeni.

Člani DS so bili seznanjeni z rezultati poslovanja prvega trimesečja 1981, potrdili so plan oblikovanja in uporabe sredstev

sklada skupne porabe ter razpis stanovanjskih posojil za leto 81.

Nadalje so sprejeli pravilnik o oblikovanju prodajnih cen proizvodov in storitev ter o prodajnih pogojih in potrditi predlog cenika fizikalnih in kemijskih uslug ter ga dali v obravnavo

(Nadaljevanje na 4. str.)

Po tretjem kongresu samoupravljalcev Jugoslavije

Od 16. do 18. junija 1981 je potekal v Beogradu III. kongres samoupravljalcev Jugoslavije. Na kongresu je sodelovalo nad 1700 delegatov iz vse Jugoslavije. Iz SRS je bilo na kongresu 225 delegatov.

Kongres – legitimno predstavništvo samoupravno organiziranega združenega dela in delavskega razreda Jugoslavije, je sprejel resolucijo, ki vsebuje ocene, stališča in usmeritve o vseh temeljnih vprašanjih uveljavljanja socialističnega samoupravljanja v sedanjem obdobju.

Resolucija ni nastala šele na samem kongresu. O osnutku resolucije je že prej potekala široka in zavzeta javna razprava. O njej smo razpravljali tudi v naši delovni organizaciji in podprli smo vsebinsko usmerjenost osnutka resolucije.

Resolucija, ki vsebuje konkretne usmeritve, pomeni pobudo in oporo delavcem pri uveljavljanju samoupravnega družbenoekonomskega položaja delavcev ter zagotavlja uspešen gospodarski in socialni razvoj. V tem smislu pomeni resolucija resnično orožje v rokah delavcev in zavestnih družbenih sil za uspešno premagovanje objektivnih težav in subjektivnih odporov pri graditvi socialistične-

ga samoupravljanja. Treba jo je le prav razumeti in koristno uporabiti.

Zato je zdaj potrebno, da ocenimo svoje lastne razmere in na njihovi osnovi izdelamo konkreten akcijski program za uresničevanje resolucijskih usmeritev. III. kongres samoupravljalcev je sicer končal delo na svojem zasedanju, vendar pa se delo v bazi sprejetjem resolucije nadaljuje z uresničevanjem stališč in usmeritev kongresa.

Resolucija, ki je sedaj objavljena, ima pet poglavij: prvo poglavje: ZA GOSPODARJENJE DELAVCEV Z DRUŽBENO REPRODUKCIJO.

Drugo poglavje: O PRIDOBIVANJU IN RAZPOREJANJU DOHODKA IN DELITVI SREDSTEV ZA OSEBNE DOHODKE PO REZULTATIH TEKOČEGA IN MINULEGA DELA.

Tretje poglavje: SAMOUPRAVNO ZDRUŽEVANJE, POVEZOVANJE IN PLANIRANJE.

Četrto poglavje: ZA DELEGATSKO ODLOČANJE IN PODRUŽABLJANJE POLITIKE.

Peto poglavje: POGLAJITNE NALOGE NADALJNEGA

zboru delovnih ljudi, obravnavali so prošnje in pritožbe ter centralnemu delavskemu svetu predlagali nabavo nekaterih osnovnih sredstev.

Družbeni pravobranilec samoupravljanja v Novem mestu je na DS naslovil pobudo, naj slednji analizira dela, opravljena po pogodbah o delu

in nadurno delo ter sprejme sklepe o omejitvah teh oblik dela.

V delovni skupnosti skupnih služb so bile letos sklenjene pogodbe o delu s petimi zunanjiimi sodelavci. Šlo je za taka občasna dela, ki jih niso mogli opraviti delavci v DSSS. Vse pogodbe so bile sklenjene v skladu z zakonom o delovnih razmerjih in s pravilnikom o delovnih razmerjih.

V prvem trimesečju je bilo v DSSS opravljenih 2.852 nadur, kar

je 11 % manj kot v istem obdobju lani.

Nadurnega dela je še vedno preveliko, zato se odslej ukinejo ter se koristijo ure v dobrem v razmerju 1:1,5. Pismene naloge za nadurno delo izdajajo za vsak konkreten primer posebej še pred opravljanjem takega dela izključno direktorji sektorjev oz. vodje služb, ki tudi presodijo, ali se bo nalog obračunal pri mesečni akontaciji OD ali se bodo koristile ure v dobrem.

Sprejet je bil tudi predlog sprememb in dopolnitev samoupravnega sporazuma o ustanovitvi izobraževalne skupnosti za tekstilne usmeritve, SS o združitvi izobraževalnih centrov in drugih OZD v skupnost izobraževalnih centrov v SRS in SS o ustanovitvi občinske zdravstvene skupnosti Novo mesto.

DARJA CESAR

Urejanje dohodkovnih odnosov med TOZD Tkanino Novo mesto in TOZD PREDILNICO v Metliki

V torek, 30. 6. 1981, je bila v temeljni organizaciji Predilnici v Metliki razširjena seja DS, katere se je udeležila tudi delegacija DS TO TKANINE iz Novega mesta, na kateri smo obravnavali tudi vprašanje kvalitete in urejanje medsebojnih odnosov pri skupnem ustvarjanju in razporejanju skupnega prihodka med TOZD TKANINO iz Novega mesta in TOZD PREDILNICO iz Metlike.

Začetek priprav samoupravnega sporazuma o ureditvi medsebojnih odnosov pri skupnem ustvarjanju in razporejanju skupnega prihodka se je pričel v letu 1978. Tega leta je DS PREDILNICE na svoji 4. seji sprejel ta sporazum, medtem ko na seji DS TO TKANINE ni bil sprejet. Sporazum ureja medsebojne odnose pri skupnem ustvarjanju in razporejanju dohodka med temeljnima organizacijama tako, da se zagotovi enakopravnost pri pridobivanju dohodka na podlagi prispevka, ki so ga dali k ustvarjanju dohodka. Uresničujejo medsebojne vplive na poslovno in razvojno politiko, prevzemajo skupen rizik, zagotavljajo skupno odgovornost za razširitev in modernizacijo proizvodnje, za povečanje produktivnosti in kvalitete dela.

Sporazum urejuje:

— odnose v proizvodnji, usklajevanje letnih planov, določanje standardov materialov, določanje amortizacijskih sto-

penj, okvirne pogoje in roke, v katerih poteka medsebojna dobava, manjše proizvodne stroške in izboljšanje kvalitete proizvodov;

— interne cene in druga merila, po katerih se razporeja skupni prihodek;

— medsebojne odnose pri zagotavljanju obratnih sredstev za proizvodnjo in promet skupnega proizvoda;

— način usklajevanja stališč v skupnih zadevah;

— usklajevanje sistema razporejanja dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke;

— način reševanja sporov ter postopek za spremembo in dopolnitev tega sporazuma;

— način urejanja slabe kvalitete ali reklamacij, in

— razdelitev odstopanj pri realiziranih proizvodih.

Delavski svet TO TKANINE tega sporazuma ni sprejel predvsem iz razloga, ker ni urejal odnosov do skupnega rizika, ki nastane pri skupnem proizvodu. Zaradi tega se je delil dohodek

ob vsakem četrletnem obračunu, kakor tudi pri zaključnem računu po vložnem delu obeh temeljnih organizacij. Osnova za vloženo delo so izdelavni osebni dohodki, pri takem načinu delitve pa pride do težav posebno takrat, ko pride do slabe kvalitete tkanin, ko ni izdobjav zaradi tega, za takšno stanje pa noče biti nihče kriv.

Torej je stanje popolnoma enako v prvem, kakor v drugem primeru. Urediti je potrebno, kako in na kakšen način naj poteka kvalitetni prevzem surovin iz TOZD TKANINA, kakor tudi prevzem preje v TOZD TKANINI iz temeljne organizacije PREDILNICE iz Metlike. Enako je potrebno urediti skupen riziko pri skupnem proizvodu. Pri riziku mislim na težave

pri plasmaju (cene ni možno prodati), ki lahko nastopijo na domačem ali zunanjem trgu.

Delavski svet TOZD PREDILNICE v Metliki, kakor tudi delegacija delavskega sveta TOZD TKANINA iz Novega mesta so bili enotnega mišljenja, da se morajo v čim krajšem času urediti odnosi pri skupnem ustvarjanju in razporejanju skupnega prihodka med TOZD TKANINO in TOZD PREDILNICO v Metliki. V ta namen vsaka temeljna organizacija imenuje komisijo, ki mora do konca avgusta 81 popraviti oz. dopolniti sporazum s tem, da bi bil do konca septembra tudi sprejet. To bi omogočilo, da bi že tretje četrletje teklo po tem sporazumu.

ANDREJ SMUK

MATERIALNEGA IN SOCIALNEGA RAZVOJA IN PROGRAM EKONOMSKE STABILIZACIJE.

V našem glasilu bomo objavili vseh pet poglavij resolucije. Prva tri poglavja v julijski številki, zadnji dve pa v avgustovski. Glede na pomembnost vsebine resolucije priporočamo vsem delavcem, da resolucijo preberejo in glasilu spravijo, ker jim bo vsebina resolucije pri vsakodnevnem delu vedno koristna.

Resolucija III. kongresa jugoslovanskih samoupravljalcev

I.

Za gospodarjenje delavcev z družbeno reprodukcijo

1. Tretji kongres samoupravljalcev poudarja, da morajo samoupravno organizirani delavci in delovni ljudje kakor tudi vse organizirane socialistične sile v družbi z vsem svojim delovanjem v institucijah družbenoekonomskega in političnega sistema vplivati,

da bo ravnanje vseh dejavnikov v družbi v prid krepitve oblasti delavskega razreda, delovnih ljudi in občanov, da se bodo nenehno razširjale in razvijale vse oblike samoupravljanja in socialistične samoupravne demokracije, zlasti na področjih družbene reprodukcije, nad katerimi delavci in drugi delovni ljudje nimajo popolnega nadzorstva. Da bi to dosegli, moramo:

— dosledno uveljavljati pravico in dolžnost delavcev, da skupaj in enakopravno z drugimi delavci v združenem delu upravljajo s posli in sredstvi družbene reprodukcije. Predvsem velja to za gospodarjenje delavcev v temeljni organizaciji združenega dela s celotnim dohodkom, še posebej pa s sredstvi, ki so namenjena za razširitev in izboljšanje materialne osnove dela ter za zadovoljevanje skupnih in splošnih družbenih potreb zunaj temeljne organizacije;

— z aktivnostjo vseh organiziranih sil družbe odločno odpravljati prakso, da bi dejavniki zunaj združenega dela v neformalni španoviji poslovnih organov organizacij združenega dela, bank, izvršnih organov družbenopolitičnih skupnosti in organov družbenopolitičnih organizacij odločali o sredstvih razširjene reprodukcije;

— uresničevati pravico delavcev, da odločajo o sredstvih, ki so namenjena za zadovoljevanje skupnih potreb, in vzpostaviti njihovo učinkovitejše nadzorstvo nad sredstvi za zadovoljevanje splošnih

Poročilo o delu izdajateljskega sveta glasila NOVOTEKS od januarja do julija 1981

V navadi je, da vam, dragi bralci, poročamo o dejavnosti delavcev, ki ste jih zadržali, da ob svojem delu skrbijo tudi za sprotno in objektivno obveščanje delavcev naše delovne organizacije. Tako vam danes posredujemo nekaj podatkov, nad katerimi bi se morali zamisliti samoupravni in družbenopolitični organi tistih TOZD, ki niso za obveščanje svojih delavcev naredili nič ali skoro nič.

Izdajateljski svet, ki ga sestavljajo delegati vseh TOZD in DSSS, se je sestajal vsak mesec. Analiziral je številko, ki je izšla po vsebini in obliki, ugotavljal napake, ki so med delom nastale, razpravljal je o predlogih za popestritev glasila ter načrtoval novo številko. Močno se je angažiral pri krepitvi dopisniške mreže; pri tem je imel vso podporo v sindikatu Novoteksa. Uspeh pa ni bil povsod tak kakršnega smo pričakovali. V nekaterih TOZD so se odgovorni delavci močno angažirali pri krepitvi samoupravljanja in delegatskega sistema prav preko sprotne obveščanja delavcev. Drugod so menili, da objektivno in pravočasno informiranje ni pogoj za samoupravno odločanje, pa so to področje, ki je sicer z ustavo zajamčeno, popolnoma zamenjali. Da je to res, dovolj zgovorno govori pregledna tabela o polletnem delu izdajateljskega sveta, ki jo objavljamo.

Mi v Novem mestu vemo, da v daljnji Hercegovini obstaja TOZD Konfekcija III, ki baje dobro dela – kaj več pa o tem ne vemo. Vemo, da ima Novoteks v TOZD Trgovini toliko in

toliko prodajal v Jugoslaviji, kaj dosti več pa že ne. Mar ne bi bilo lepo, če bi kaj več vedeli o življenju in delu uspešnih in težavah, problemih in predlogih za razrešitev le teh? Končno so tudi oni del celote, ki se imenuje NOVOTEKS in bi se iz teh zapisov lažje lahko med sabo primerjali, ali pa morda kakšno kje v praksi preizkušeno metodo prirojili na naš način dela in za naše potrebe. Vendar – nič od tega, vsi razgovori vsi izzivi v našem glasilu so bili zaman! V teh TOZD še naprej kršijo ustavno pravico delavca in za informiranje ne najdejo ne volje in ne časa. Težave so posebno še takrat, kadar se izvoljeni delavci, zadržani za področje informiranja, med letom menjajo. Novim je potrebno nekaj časa, da najdejo stik z aktivom dopisnikov, potrebujejo določen čas, da se živijo v to novo zadolžitev, dokler delo ne steče tako kot mora. V tej polovici leta smo imeli kar tri zamenjave in danes je v izdajateljskem svetu tak sestav:

Hinko Šintler – predsednik izdajateljskega sveta

Bojan Pureber – član TOZD
TKANINA

Alfonz Žizek – član TOZD
TKANINA

Martin Radež – član TOZD
KONFEKCIJA I.

Marjan Žalac – član TOZD
KONFEKCIJA II.

Mirko Albijanič – član
TOZD KONFEKCIJA III.

Rudolf Vlasič – član TOZD
PREDILNICA Metlika

Mojca Peroci – članica
TOZD TRGOVINA

Jana Jovič – članica DSSS

Danilo Kovačič – odgovorni
urednik

Izdajateljski svet se trudi, da poleg vseh težav, ki jih imamo s tiskarno, ki je stalno zaradi zastarelosti strojev v okvarah, naše glasilo vendarle redno izhaja. Letos je izšlo planiranih 6 števil, dve manj kot v lanskem letu, vendar po številu strani smo lanskim osem števil presegli kar za 72%. Lani je vključno z junijem v osmih številkah bilo 96 strani, letos pa samo v šestih številkah 124 strani ali še drugače: lani je imela številka v poprečju 12 strani, letos pa kar 20,66. Pri

Pregledna tabela o informiranju preko glasila Novoteks

mesec	številka glasila	število strani	število dopis- nikov	število prispevkov po TOZD in DSSS					skupno	število risb	število slik	
				predil- nica	tkani- nacija	konfek- cija I.	konfek- cija II.	konfek- cija III.				trgo- vina
januar	1	20	20	2	3	4	2	18	29	11	21	
februar	2	20	15		5	2	1	15	23	5	25	
marec	3	20	20	4		4	3	12	23	5	10	
april	4	16	14		3	2	1	19	22	3	19	
maj	5	24	26	3	7	3	3	2	21	39	8	35
junij	6	24	24	1	5	4	1		22	33	3	33

družbenih potreb v družbenopolitičnih skupnostih.

2. Kongres poudarja, da moramo, da bi spodbudili nadaljnji razvoj samoupravnih odnosov na področju razširjene reprodukcije, storiti naslednje:

– povečati reprodukcijsko sposobnost organizacij združenega dela, ker je to bistvenega pomena za samofinanciranje in neposredno odločanje delavcev o razvoju materialne osnove njihovega dela;

– ustvarjati razmere, da se potrebno zbiranje in kroženje sredstev uresničuje predvsem z neposrednim samoupravnim združevanjem dela in sredstev organizacij združenega dela;

– preoblikovati banke v samoupravne finančne združbe združenega dela, v katerih bodo o njihovem poslovanju odločali delavci prek svojih delegatov v organih bank, razvijati v njih in z njihovim posredovanjem tudi neposredno združevanje sredstev organizacij združenega dela ter preprečevati regionalno zapiranje temeljnih in združenih bank;

– ustvarjati družbene razmere za neposrednejše nadzorstvo delavcev nad denarnimi tokovi ter odstranjevati ovire za širše organiziranje internih bank;

– onemogočiti, da bi se organi družbenopolitičnih skupnosti in subjekti zunaj združenega dela mimo svojih pooblastil vmešavali v sprejemanje odločitev v organizacijah združenega dela in v bankah;

– onemogočiti, da bi samoprispevek izkoriščali za čezmerno širjenje fronte investicij, pač pa ga vse bolj uporabljati za zadovoljevanje neposrednih, v plan vključenih skupnih potreb delovnih ljudi in občanov ter da bi na podlagi pridobljenih pozitivnih izkušenj zagotovili nadaljnje poglobljanje demokratičnega postopka pri sprejemanju sklepov o uvedbi samoprispevka.

Kongres ocenjuje, da sta depozitno-kreditni sistem ter način emisije denarja in njenega uporabljanja eden izmed pomembnih vzrokov za prevladovanje bančnih kreditov v virih financiranja razširjene reprodukcije, za to, da slabi reprodukcijska sposobnost organizacij združenega dela, da se povečuje obseg porabe nad naše dejanske možnosti, to pa je tudi faktor inflacije in motenj v normalnih tokovih družbene reprodukcije. Zato se zavzema, da se:

– proučijo zdajšnje rešitve v zakonih o temeljnih denarnega, kreditnega in bančnega sistema, ti odnosi pa uredijo tako, da bodo delavci obvladovali odnose tudi na tem področju, da bosta emisija denarja in celotno monetarno področje v službi združenega dela ter da bomo monetarno-kreditno politiko zasnovali in uresničevali na samoupravnih temeljih;

– zagotovi, da sistem in monetarno-kreditna politika prispevata k nemotenemu poteku družbene reprodukcije in k uresničevanju gospodarske stabilizacije;

vsem tem pa je izdajateljski svet poskrbel za pestrejšje in kvalitetnejše obveščanje. Več prostora smo namenili delavcu Novoteksa, delegatskemu in samoupravnemu delu v TOZD in OZD, več prispevkov o naših najmlajših pa tudi o učencih bršljinske šole, katerim je Novoteks pokrovitelj. Pravijo, da je naše glasilo najbolj informativno v primerjavi z drugimi tovarniškimi glasili. Mi pa s tem le nismo zadovoljni, hoteli bi dati več in boljše. Na žalost sami to ne zmoremo; potrebuje pomoč vas vseh, posebno tistih, ki razpolagajo z informacijami. Če nas kje kaj žuli, povejmo to na glas – recimo tudi kaj in kako bi morali delati, da bi nadlogo odpravili.

Mogoče se bodo prebudili tudi odgovorni delavci v konfekciji III v Trebinju in nas bodo pričeli informirati o uspehih in težavah našega delavca v Trebinju. Vesti o njihovem kraju in življenju v njem – nas bi to zelo zanimalo.

Pišite pa, čeprav preprosto – saj vas bomo tako še bolj razumeli! Več prispevkov bo, bolj bo glasilo naše in bolj bo brano. Izdajateljski svet, ki skrbi ob svojem delu tudi za to, da časopis redno izhaja, bo vesel vsakega dobronamernega prispevka, posebno še, če bo pisal o težavah pri delu, o predlogih za izboljšave, o pobudah za nekaj novega in podobno. Torej, če bo napisan tako, da bo z vsebino prispeval k boljšim odnosom, večji kvaliteti in višji produktivnosti.

Prav zaradi tega vabi izdajateljski svet vse v Novoteksu zaposlene delavce, da dopisujejo v glasilo, da bo časopis Novoteksa še bolj naš kot doslej.

De-Ka

Pregled stopenj prispevkov in davkov iz osebnega dohodka za financiranje samoupravnih interesnih skupnosti na področju družbenih dejavnosti v letu 1981

katere uporabljamo od 1. 7. 1981 dalje. Stopnje prispevkov iz osebnega dohodka so v posameznih občinah različne, zato so neto osebni dohodeki delavcev, ki nimajo prebivališča v naši občini, kljub enakemu doseženemu (bruto) osebnemu dohodku različni.

Prikazujemo vam pregled stopenj prispevkov po občinah, v katerih je zaposlenih največ naših delavcev:

Tabela: 8 občin in odstotki

V nekaj primerih vam bomo prikazali delavcev OD glede na različne stopnje prispevkov, v vseh primerih je burto OD isti:

1. OD delavca iz novomeške občine	
bruto OD	= 10.179,90
prispevki 28,38 %	= 2.889,05
neto OD	= 7.290,85

OD delavca iz Trebnjega	
bruto OD	= 10.179,90
pris. 30,29 %	= 3.034,45
neto OD	= 7.145,45
OD delavca iz Metlike	
bruto OD	= 10.179,90
pris. 26,81 %	= 2.685,80
neto OD	= 7.494,10

Delavec iz novomeške občine bo za enako delo prejel 145,40 din več neto osebnega dohodka kot delavec iz Trebnjega, delavec iz Metlike bo prejel 203,25 din več od delavca iz Novega mesta in za 348,65 din več kot delavec iz Trebnjega.

Ker nekateri delavci menijo, da so pri nadurnem delu veliko prikrajšani, vam dajemo primer za eno naduro s povprečno vrednostjo točke:

če bi bilo delo opravljeno v rednem delovnem času, bi za eno uro z ocenitvijo 200 točk na uro in vrednostjo 19,83 prejeli 39,99 din neto OD, ena nadura pa bi znašala 54,70 din. Za naduro je torej prejel za 1,38 % več kot za redno in ne za 1,50 %, ker so prispevki za nadurno delo za toliko večji od prispevkov rednega dela.

Pri nadurah se obračunava davek po posebni stopnji, ki znaša v slovenskih občinah 18,33 %, v ostalih republikah pa celo 35 %. Zato bi prejel delavec iz Karlovca ali Ozlja za eno naduro samo 42,05 din

neto, to je samo za 1,06 % več kot za redno uro. Pri dopolnilnem delu se ne obračuna prispevek za invalidsko, pokojninsko zavarovanje in prispevek za zdravstveno zavarovanje, ostali prispevki pa so isti kot pri rednem delu.

Še pojasnilo o razčlenitvi prispevkov na plačilni kuverti.

Do konca lanskega leta smo imeli na kuverti razčlenjene vse prispevke, ker pa so se z novim letom prispevki razširili na več skupnosti, nimamo dovolj prostora v programu za razčlenitev vseh. Pri slovenskih občinah je pod „ostalo“ prikazan samo prispevek po posebni stopnji od nadur, medtem ko so pri delavcih iz tujih republik sešteti razni prispevki, kot n. pr. za vodo, za gozdravstvo, ceste, rekreacijo in podobno, ki pa

niso predpisani pri naših občinah.

Dokler bomo osebne dohodeke obdelovali na računalniku v KRKI, ne bomo spreminjali kuverte, ker bi nastalo preveč stroškov. Ko pa bo začel obratovati naš računalnik, bomo lahko kuverto razširili.

MARIJA SENIČAR

Več kot 22 milijonov nas je

Popis prebivalstva, ki so ga po vsej Jugoslaviji opravili v začetku aprila, je pokazal med drugim: vseh prebivalcev SFRJ je 22.352.000, od tega jih je v ožji Srbiji 5.666.000, v SAP Vojvodini 2.028.000 in v SAP Kosovu 1.586.000. V SR Hrvaški je 4.576.000 prebivalcev, v SR Bosni in Hercegovini 4.116.000, v SR Makedoniji, 1.914.000 in v SR Sloveniji 1.884.000 prebivalcev.

OBČINA	BREŽICE	ČRNOMELJ	KRŠKO	N-MESTO	METLIKA	LJUBLJANA	SEVNICA	TREBNJE
Prispevek skup.zdrav.varstva	1,44 %	1,17 %	1,44 %	1,44 %	0,70 %	1,44 %	1,44 %	1,44 %
" za inval.pokoj.zavarov.	11,10	11,10	11,10	11,10	11,10	11,10	11,10	11,10
" občin.skup.otroč.varstva	1,52	1,71	1,05	1,07	0,93	1,65	1,64	0,88
" zvezi " "	1,16	1,16	1,16	1,16	1,16	1,16	1,16	1,16
" občin. " " po del.mestu	2,00	1,49	2,00	2,00	1,86	2,00	2,00	2,00
" izobraževa.skupnosti	6,34	6,92	6,63	6,95	5,99	4,74	6,60	8,45
" občin.kultur. skupnosti	0,53	0,37	0,44	0,36	0,38	0,97	0,85	0,57
" " skup.soc.skrbstva	1,17	1,32	1,10	1,04	1,21	0,71	1,14	1,49
" " skup.za teles.kulturo	0,39	0,25	0,36	0,35	0,57	0,52	0,73	0,29
" kultur.skupn.Slovenije	0,56	0,56	0,56	0,56	0,56	0,56	0,56	0,56
" teles.kult. "	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05
občinski davek iz OD	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50
republiški davek "	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
dodatni prip.solidarnosti	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
Skupni prispevki in davki od rednega dela	28,56 %	28,40 %	28,19 %	28,38 %	26,81 %	27,20 %	29,57 %	30,29 %
Skupni pris.od dopol.dela	34,35 %	34,46 %	33,98 %	34,17 %	33,34 %	32,99 %	35,36 %	32,90 %

– onemogoči, da bi primarno emisijo uporabljali za končno porabo, preneha s pretirano selektivnim kreditiranjem in pospeši uvedba takšnih oblik primarne emisije, ki bodo neposredno odvisne od blagovno-denarnih tokov;

– korenito omeji uporabljanje tujih kreditov za dinarsko financiranje razširjene reprodukcije.

3. Kongres poziva delavce v materialni proizvodnji in družbenih dejavnostih, da s svojim neposrednim angažiranjem na podlagi svobodne menjave dela premagujejo odtujenost odločanja o skupnih potrebah.

V tej zvezi poudarja kongres potrebo:

– da se čim večji del skupnih potreb iz dohodka temeljnih organizacij zadovoljuje v odnosih neposredne svobodne menjave dela ter združevanja dela in sredstev med organizacijami združenega dela, ob trajnih skupnih interesih in potrebah ter ob skupnem ustvarjanju dohodka;

– da se, kadar zahtevata to narava dejavnosti in medsebojna povezanost, organizacije združenega dela družbenih dejavnosti na področju znanosti, usmerjenega izobraževanja in zdravstva trajno združujejo z organizacijami materialne proizvodnje v skupne delovne organizacije, sestavljene organizacije združenega dela, poslovne skupnosti idr.;

– da se pomemben del skupnih potreb na področju življenjskega standarda delovnih ljudi in občanov uresničuje iz osebnih dohodkov delavcev in delovnih ljudi na načelih solidarnosti in vzajemnosti v neposrednih odnosih v okviru krajevnih skupnosti;

– da se v okviru interesnega organiziranja uveljavljajo temeljne skupnosti in njihove enote ter da se v njih ali z njihovo pomočjo uresničuje svobodna menjava dela;

– da se v širših samoupravnih interesnih skupnostih, njihovih združenjih in zvezah na podlagi usklajevanja načrtov in programov pretežno uresničujejo širši skupni interesi in potrebe, predvsem samoupravno dogovarjanje standardov in ravni širše solidarnosti za njihovo realizacijo, zboljšanje svobodne menjave dela ipd.;

– da se prepreči odločanje v skupščinah samoupravnih interesnih skupnosti o uvajanju prispevkov za posamezne skupne potrebe in o njihovi višini brez neposrednega odločanja delavcev v temeljnih organizacijah in skupnostih;

– da se neha s prakso, da se stopnje prispevkov in namembnost sredstev za skupne potrebe določajo, namesto s samoupravnimi sporazumi, s sklepi skupščin družbenopolitičnih skupnosti. Takšne odločitve skupščin je mogoče sprejemati samo izjemoma, kot začasen ukrep, proti tistim subjektom, ki med samoupravnim sporazumevanjem niso sprejeli obveznosti o združevanju sredstev,

Razmišljanje o našem delu

Delavke iz šivalnice ponovno želijo, da bi se vsi v NOVOTEKSU zavedali svojih dolžnosti in da bi vsi zavestno in natančno uresničevali svoje naloge

Stanje, ki zadnje čase zelo zanima vse v TOZD (najverjetneje zaradi skupne vrednosti točke), se počasi, vendar zanesljivo izboljšuje. Ukrepi, ki so bili sprejeti na zborih delovnih ljudi, so torej vplivali na to, da se je zaloga komadov v tkalnici zmanjšala na kolikor toliko normalno mero. No, ta zaloga seveda ne more biti objektivno merilo za količino dela v šivalnici, vendar število komadov prvega šivanja v juniju zgovorno pove, da se je storilnost vsaj v tem mesecu povečala.

Nekoliko izboljšana kvaliteta preje, enostavnejši artikli in predvsem večje število nadur, ki so bile napravljene v juniju, je vplivalo na to, da se je tudi apretura zapolnila v takšni meri, da smo lahko v tem mesecu izpolnili plan in ga presegli za približno toliko, kot smo s planom izgubili v aprilu in maju.

V sredini maja smo se odločili, da tudi del režije in delavcev, ki delajo na strojih iz TOZD Tkanine, pomaga pri odpravljanju ozkega grla na šivanju oziroma čiščenju surovih tkanin. V sejni dvorani (kjer te ženske delajo) je kaj kmalu zavladalo delovno vzdušje, ki je pripomoglo k temu, da se je naredilo v ostanku maja 450 komadov in v juniju 550 komadov, kar tudi ni tako majhna številka glede na to, da

so te delavke spoznale to delo šele v maju. Seveda smo tudi komade za sejno prebirali, kajti v prvem mesecu ni bilo pričakovati, da bi se delo tako hitro in uspešno razvijalo. Pa tudi zaradi svetlobe (vidljivosti) del artiklov nismo mogli šivati v sejni. Zelo je pohvaliti te delavke, da so se tako hitro in aktivno vpeljale v to delo.

Tudi v Metliki se je odprl začasen obrat, kjer je delalo sicer nekoliko manj žensk, vendar tudi dokaj uspešno, tako da so tudi tam naredile v maju 150 komadov in v juniju 200 komadov, ki so pripomogli k temu, da se zaloga v tkalnici zma njša.

Manjša proizvodnja v tkalnici se je v teh rezultatih seveda tudi p oznala, vendar na račun slabe preje, ki je bila zaustavljena, toda to ne more biti pravi razlog za veselje, kajti zmanjša-

na proizvodnja v tkalnici sicer pomeni malo zalogo za šivanje, toda pomeni pa tudi manjši dohodek TOZD in vseh, ki smo zaposleni v njem.

Krivični bi bili, če ne bi omenili ogromnega dela v sami šivalnici. Res je, da so se tu in tam pojavljali razni problemi, toda večina šivalke je pripomogla k temu, da se je naredilo večje število komadov, večje število nadur, ki nam na koncu pomenijo večji kos kruha.

Se vedno pa imamo posameznike, ki menijo, da so to „sitne in požrešne ženske“, ki hočejo zaslužiti čim več. Morda je slednje le deloma res, velika resnica pa je v tem, da imajo tudi te ženske svoje privatno življenje, da imajo tudi one može, otroke, nekatere celo kmetijo. Lahko si predstavljamo, koliko samoopovedovanja pomeni recimo 30 nadur v enem mesecu in ni čudno, da človek postane jezen, zadirčen, ko takorekoč ves svoj prosti čas prebije v šivalnici, obenem pa vidi še kup svojih problemov, ki

v trenutkih nerazpoloženja postajajo še večji. V takih trenutkih moramo te žene razumeti, kajti tu ne igra več vloge tisti vsekakor težko zaslužen denar, temveč delovna zavest, ki je še marsikje, pa tudi še pri nas na veliko nižjem nivoju kot v šivalnici!

Ob takih razmišljanjih človeku postaja jasno, da drugače človek tudi ne more biti razpoložen, če vidi, da kljub njegovemu delu in nadurnemu delu se vedno ni rezultatov, ki bi kazali na boljše. V tej nemoči pa človek lahko marsikaj zine, tudi kaj takega, kar ne spada med zidove Novoteksa.

Zavedati se moramo, da je šivalnica obrat, ki izključno popravlja napake predhodnih faz in da bi jih lahko popravila veliko več, če bi vsak izmed nas opravljal tisto delo, za katero je plačan, bolj zavestno ali se pa vsaj zavedal, kaj zakrivi s tem, ko mimogrede spregleda takšno ali drugačno napako.

JANEZ JERMAN

Koliko zalog je še?

Če premog prihaja v ospredje kot ena izmed važnejših surovin za pridobivanje energije, je dobro vedeti, koliko ga je še v zemeljski zalogi. Po nekaterih izračunih je dosegljivih premogovih zalog na zemlji 10.750 milijard ton. To naj bi po ocenah nekaterih strokovnjakov zadostovalo za 250 let. Upajmo, da bomo že prej našli nadomestne vire energije, saj je premog precej nečist energetski vir. Njegova poraba zdaj sunkovito raste in bo do leta 2000 dosegla že 7500 milijonov ton na leto.

in še to zgolj za potrebe posebnega družbenega pomena;

– da se izločanje in združevanje sredstev za zadovoljevanje skupnih potreb iz osebnega dohodka delavcev odraža na višini čistega osebnega dohodka delavcev, ne pa da se avtomatično prenese na ostali del dohodka temeljne organizacije združenega dela;

– da se širše pritegnejo strokovne in znanstvene ustanove k izboljševanju planiranja in programiranja skupnih potreb ter k določanju kriterijev za vrednotenje rezultatov dela v posameznih družbenih dejavnostih;

– da se zmanjša administrativni aparat v samoupravnih interesnih skupnostih in izboljša opravljanje strokovnih, administrativnih in drugih opravil v njih tako, da se določena dela zaupajo organizacijam, ki svobodno menjujejo delo, strokovnim, znanstvenim in drugim organizacijam kakor tudi skupnim strokovnim službam več samoupravnih interesnih skupnosti.

4. V politiki splošne porabe se kongres zavzema:

– da bi v vseh družbenopolitičnih skupnostih proučili obseg in strukturo proračunske porabe, da bi se omejila na nižjo raven in da bi programirali njeno nadaljnje skrčevanje v primerjavi z naraščanjem dohodka;

– da bi opustili prakso proračunskega financiranja namenov in potreb, ki naj bi jih zadovoljevali s samoupravnim združevanjem

sredstev;

– da bi onemogočili, da bi prek skladov in na druge načine zbrana sredstva na ravni družbenopolitičnih skupnosti, s katerimi financiramo oziroma kreditiramo razširjeno reprodukcijo, uporabljali nesamoupravno ter tako ustvarjali in obnavljali anonimna sredstva;

– da bi temeljito proučili davčni sistem in davčno politiko s stališča uresničevanja samoupravnih pravic delavcev v združenem delu ter zahtev ekonomske in socialne politike;

– da bi zmanjšali prometni davek in druge oblike posrednih davkov in drugih dajatev, ki so čedalje obsežnejši in čedalje manj v prid ekonomske in socialne politike, po načinu predpisovanja pa so brez zadostnega nadzorstva združenega dela in delegatskih skupščin;

– da bi dosledno uresničevali ustavno določilo, ki omejuje pravico družbenopolitičnih skupnosti, da predpisujejo davke in druge dajatve iz dohodka temeljnih organizacij združenega dela, ne glede na njihove sposobnosti, da v skladu s splošnimi obveznostmi gospodarstva, z rezultati dela in doseženim uspehom zadovoljujejo osebne in skupne potrebe delavcev ter potrebe razširjene reprodukcije.

Stiska, stiska—kamor pogledaš... Tu tudi kupec z dobro voljo in z mirnimi živci ne more dobro izbrati.

Zakaj in kdaj v nove prostore?

Mnogo časa industrijsko slabo razvita Dolenjska, predvsem pa Novo mesto, je v zadnjih nekaj letih doživelo izredno skokovit razvoj industrije. Hiter razvoj pa je povzročil veliko migracijo prebivalstva, saj za vsa novo odprta delovna mesta ni bilo dovolj delovne sile. Z rastjo zaposlovanja pa je rasel tudi standard in kupna moč prebivalstva. Potrebe po raznih materialnih in nematerialnih dobrinah so postajale vse večje. Žal pa razvoju industrije niso sledile ostale panoge, med katerimi prav gotovo najbolj zaostaja trgovina, za katero lahko trdimo, da celo nazaduje.

Še leta 1976 je bilo Novo mesto na 20. mestu v SRS po prodajnem prostoru na prebivalca (0,34 m²), že leta 1978 pa je zdrknilo na 41. mesto (0,25 m²), medtem ko je danes še za nekaj mest niže. To, več kot očitno zaostajanje trgovine za rastjo in kupno močjo

prebivalstva pa povzroča velik odliv potrošnikov v druge kraje, predvsem v Ljubljano, Zagreb, Karlovac, pa tudi v tujino.

Vsem nam je znano, da je tekstil ena izmed zelo pomembnih dobrin v preskrbi prebivalstva, ki ga v Novem mestu prav gotovo primanjkuje. Zato smo že dalj časa razmišljali o možnosti nakupa ustreznega lokala v Novem mestu, kjer bi lahko našemu potrošniku ponudili širok izbor tekstila in tekstilnih izdelkov.

V jeseni preteklega leta se nam je ta priložnost ponudila, zato smo se takoj odločili za nakup. Odkupili smo namreč večjo stanovanjsko hišo v centru Novega mesta, na Glavnem trgu št. 5, ki jo nameravamo preurediti v manjšo specializirano tekstilno blagovnico.

Predvidevamo, da bomo s preureditvijo pridobili pribl. 400 m² prodajnih površin, to pa je prostor, ki nam sicer ne

omogoča, da bi lahko na njem ponudili celoten program tekstila, prav gotovo pa bo dovolj velik za program, katerega smo si zamislili. To je lahka športna konfekcija za oba spola (predvsem za prosti čas), v njej pa bo tudi modni „hit“ kotiček. Pozabili seveda nismo tudi na lastne tkanine. Seveda pa naš lastni proizvodni program ni tako širok kot zastavljena naloga, zato smo k sodelovanju povabili tudi druge ugledne proizvajalce tekstila in tekstilnih izdelkov, kot so Mura, Labod, Jutranjka, Rašica, Beti ipd. Pričakujemo, da bodo lahko v njej našli svojo „cunjo“ tako stari kot mladi, tako tisti, ki se radi oblačijo moderno kot tisti, ki so radi oblečeni lepo a preprosto, vsakdanje in športno.

Ob nakupu smo predvidevali, da bo prodajalna začela obratovati že letošnjo jesen. Žal je postopek pridobivanja doku-

mentacije izredno zapleten in počasen. Stavba se nahaja namreč v strogem mestnem jedru, ki ga je spomeniško varstvo okvalificiralo kot spomenik I. kategorije. To nam povzroča nemalo težav pri usklajevanju stališč glede naših želja in potreb s preureditvijo za zahtevami službe za spomeniško varstvo. Vendar smo prepričani, da bomo tudi tu našli skupni jezik in uspeli stavbo prenoviti do konca leta, tako da vas bomo lahko z vašimi spomladanskimi željami in potrebami, dobro založeni in pripravljeno, pričakali v novi prodajalni.

IVAN MURGELJ

PRED NAMI: DESETLETJE PITNE VODE

Prihodnjih deset let — od 1981 do 1990 — je proglašeni za mednarodno desetletje pitne vode. Čeprav nam skoraj vsak dan pada z neba, postaja pitna voda že marsikje problem in to ne samo v puščavskih afriških in azijskih deželah, temveč tudi v razvitih industrijskih državah, kjer je vode sicer dovolj, podtalnica pa je marsikje zaradi onesnaženega okolja že zdravju škodljiva. Mednarodno desetletje vode naj bi pospešilo človeška prizadevanja za čisto pitno vodo in za odstranjevanje onesnaževanja in okužb, ki na mnogih krajih naše zemlje tarejo prebivalstvo.

DOPISUJTE
V GLASILU
NOVOTEKS

II.

O pridobivanju in razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke po rezultatih tekočega in minulega dela

1. Kongres samoupravljalcev poudarja, da se morajo vse subjektivne sile in celotno združeno delo odločneje zavzemati za nenehno povečevanje produktivnosti dela in učinkovitosti poslovanja, ker sta to trajna temelja za povečevanje proizvodnje in dohodka, za višji življenjski standard in za krepitev materialne osnove združena dela. Zato se moramo:

— bojevati za takšen položaj delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela, ki jih bo spodbujal, da bodo nenehno povečevali produktivnost dela in dohodek;

— z združevanjem dela in sredstev organizacij združenega dela moramo ustvariti možnosti za povečanje dohodka in večjo zanesljivost pri njegovem pridobivanju;

— delavci v temeljnih organizacijah združenega dela morajo načrtovati takšno proizvodnjo, ki bo ustrezala potrebam in zahtevam domačega in tujega trga;

— z izbiro moderne tehnologije in proizvodnih programov, ki

omogočajo visoko proizvodnost dela in tudi optimalne roke graditve, moramo zagotoviti smotrno investiranje;

— nenehno moramo izpopolnjevati organizacijo in tehnologijo dela, da bi kar najbolj izrabili delovna sredstva in delovni čas;

— z urejanjem družbenoekonomskih odnosov in ekonomsko politiko ter s povečevanjem produktivnosti na vseh področjih družbenega dela moramo ustvariti možnosti, da bodo delavci v temeljnih organizacijah materialne proizvodnje z bolj produktivnim delom in z učinkovitejšim poslovanjem nenehno povečevali dohodek.

Pri izpolnjevanju vseh teh nalog morajo delavci v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela kar najbolj uporabljati znanost in v ta namen organizirati znanstveno—raziskovalno delo, združevati sile z drugimi organizacijami združenega dela ter organizirati in spodbujati najširšo iznajditeljsko, novatorsko in racionalizatorsko dejavnost delavcev.

2. Na podlagi pravice delavcev, da odločajo o pogojih za pridobivanje dohodka, zahteva kongres:

— da se hitreje, dosledneje in z večjo odgovornostjo uresničijo opredelitve, da morajo biti temeljni subjekti pri urejanju odnosov na področju pridobivanja dohodka delavci v organizacijah združenega dela;

Dobro opravljeno posamezno delo - dober skupni rezultat...

Oh, mislite si: stara fraza! Da, stara, a še vedno točna.

V to smo se lahko prepričali tudi v TO PREDILNICA v Metliki. Je pač tako, da proizvodnja zahteva svoje zakonitosti v tehnološkem postopku, kvaliteto opravljenega dela in disciplino dela, kajti le tako je mogoče doseči dobro kvaliteto preje in planirano količino. Delamo pač v taki panogi, kjer se zasluži kruh le s trdim delom. Za tako vztrajno in trdo delo smo se morali odločiti tudi

v predilnici Metlika, pa čeprav se je bilo potrebno odpovedati kakšnemu manj nujnemu izhodu, raznim občinskim tekmovanjem, za katera je bilo usposabljanje med delom, pa navsezadnje tudi kakšnemu manj pomembnemu sestanku, ki danes že zelo bremenijo proizvodnjo.

No, vsi ne razumemo stabilizacije z odpovedovanji, z boljšim in večjim delom, z boljšim izkoriščanjem delovnega časa itd... Žalostno je to, da so tudi med člani ZK taki, ki niso vedno pripravljeni prijeti za delo, čeprav bi pravi komunist bil v prvi vrsti. Je že pač tako: lažje je govoriti kot delati. Vendar samo sprejemanje sklepe ne rešuje niti gospodarske stabilizacije, niti ne rešuje slabe kvalitete preje. Če pa smo sklepe pripravljene izvajati, pa sem prepričan, da rezultat ne bo izostal. Ne takoj jutri, vendar v nekaj mesecih, čeprav bi za svoje delo najraje že vnaprej plačilo.

Pa ni mogoče, kajti najprej je potrebno pri padcu kvalitete trdo delati, da se kvaliteta popravi na zahtevani nivo. Tudi

v predilnici smo morali več mesecev trdo delati, da smo dosegli zastavljeni cilj. Začeli smo najprej z izobraževanjem, nato na vzdrževanju; od prvih raztezalnih strojev, česalnih, predpredilnih in predilnih ter avtoconerjih v klasični, nato pa še v repco predilnici. Bilo je potrebno veliko dobre volje vzdrževalnega kadra in dragih rezervnih delov, ki jih je bilo potrebno najprej uvoziti, nato šele zamenjati na stroj. Morali

smo na več strojih v delne izvedbe remontov.

Nadaljevali smo nato z dopolnitvijo tehnologije, klimatizacije, aviviranjem ter z uvedbo kontrole izvajanja tehnologije dela, čistoče strojev in discipline. Za speljavo sistema kontrole smo se najodgovornejši delavci v temeljni organizaciji zadržali za občasne popoldanske in nočne preglede nad izvajanjem tehnološke in delovne discipline, kajti le dobro opravljeno

posamezno delo v dopoldanski, popoldanski in nočni izmeni bo dalo kvaliteto partijo preje, a le s kvaliteto prejo bomo naredili tako zahtevne artikle za izvoz in domači trg in tako realizirali vse večje izvozne obveznosti naše delovne organizacije in tudi našega gospodarstva.

Le na ta način si bomo ustvarili dovolj deviz za nabavo dragih uvoženih surovin in rezervnih delov, pa tudi mogoče kak nov potreben stroj.

S tem si bomo zagotovili nemoteno in večjo proizvodnjo, večji dohodek, večji osebni dohodek, s tem pa tudi socialno varnost vseh zaposlenih v TO PREDILNICA Metlika, kakor tudi v NOVOTEKSU.

JOŽE MIKLIČ

Obvestilo o denarni pomoči za otroke naših delavcev

Od skupnosti otroškega varstva smo dobili dopis, s katerim nas seznanjajo, da je komisija za denarne pomoči pri Skupnosti otroškega varstva Novo mesto pristojna po prosti presoji odločati o pravici do denarne pomoči otrokom iz družin, ki po dohodkovnih kriterijih za leto 1981 do le-te niso upravičene.

Delavci, ki so ali pa še bodo prejeli negativne ugotovitve in menijo, da so njihove družine v težjem socialnem položaju, lahko vložijo prošnjo omenjeni komisiji, da je denarna pomoč za otroke še vedno potrebna.

Pri odločanju o nadaljnji pravici prejemanja denarne pomoči bo komisija upoštevala samohranilstvo, večje število otrok v družini, težjo telesno ali duševno prizadetost otrok, bolezen staršev, obliko varstva predšolskih otrok, šolanje otrok izven kraja stalnega bivališča in podobno. Prošnja komisiji naj vsebuje čimveč navedenih podatkov. Vse ugodno rešene prošnje, prispele do 31. VII. 1981 na gornji naslov, bodo upoštene od 1. 5. 1981 dalje.

Vzorec vloge lahko dobite v obračunu OD ali pri socialni delavki delovne organizacije.

MARIJA SENIČAR

Po svetu in doma:
spet s „polno paro“

Ob vse bolj občutnem pomanjkanju nafte postajajo bolj vabljive iznajdbe, za katere smo mislili, da sodijo že v muzej. Tako je tudi s parnim pogonom. Premog zopet dobiva na veljavi in če se bodo uresničile napovedi švedske firme Stal Laval Turbin, ki obljublja nove kotle s 15 odst. boljšim izkoristkom od klasičnih, potem lahko pričakujemo renesanso pomorskega prometa na parni pogon.

Bo stanovanje
za vsako družino?

V zadnjih desetih letih se je število stanovanj v Jugoslaviji povečalo s 5,043.000 na 6,147.000 ali za 22 odstotkov. Najhitreje so gradili v Makedoniji, kjer je število stanovanj v zadnjih desetih letih naraslo za 36,3 odstotka. Najmanj so zgradili v SAP Vojvodini – 13,6 %. Slovenija je s 24,2 % na četrtem mestu, pred njo pa sta še SR BiH in SAP Kosovo z 28,4 in s 27,8 odst.

– da je urejanje teh odnosov zasnovano na dolgoročnejšem samoupravnem sporazumevanju, upoštevajoč ekonomske zakonitosti;

– da organi federacije in drugih družbenopolitičnih skupnosti v primerih, ko s svojimi predpisi in ukrepi posegajo v enakopravnost organizacij združenega dela posameznih dejavnosti pri pridobivanju dohodka, zagotovijo le-tem v skladu s svojimi ustavnimi pravicami in dolžnostmi ustrezno kompenzациjo.

Kongres opozarja, da se mora okrepiti enotnost jugoslovanskega trga kot konstitutivnega elementa naše povezanosti, enotnega samoupravnega proizvodnega odnosa in enakopravnosti narodov in narodnosti. Enotni trg pomnožuje moč vseh članov in delov naše socialistične samoupravne skupnosti in omogoča uspešnejše nastopanje našega gospodarstva na svetovnem trgu.

K enotnosti jugoslovanskega trga morajo posebno pripomoči nemoteno samoupravno sporazumevanje, združevanje dela in sredstev ter skupno pridobivanje dohodka na celotnem ozemlju SFRJ.

Skupna ekonomska politika in družbeni plani federacije, re publik in pokrajin kakor tudi njihovi ukrepi za uresničevanje teh planov morajo krepiti enotnost jugoslovanskega trga.

Vsi samoupravni in družbeni dejavniki se morajo odgovorno in odločno postaviti po robu slehernemu zapiranju in monopoliziranju trga, kajti to povzroča škodljive ekonomske in družbene

posledice, ter nasprotno interese posameznih delov delavskega razreda in spodkopava našo povezanost.

3. Pridobivanje dohodka z udeležbo v skupno ustvarjenem dohodku mora čedalje bolj postajati oblika pridobivanja dohodka v reproduktivno odvisnih organizacijah združenega dela. Kongres opozarja, da morajo subjektivne sile in celotno združeno delo bolj spodbujati združevanje dela in sredstev za pridobivanje dohodka na načelih udeležbe v skupnem prihodku in skupnem dohodku. Zavoljo tega je potrebno oblikovati objektivizirana merila za udeležbo v skupno ustvarjenem dohodku, kakor so standardi tekočegain minulega dela, ki bodo izražali prispevek organizacije združenega dela k ustvarjanju skupnega prihodka in skupnega dohodka.

4. Pridobivanje dohodka na podlagi svobodne menjave dela mora temeljiti na skupnih, samoupravno opredeljenih potrebah in interesih porabnikov in ponudnikov storitev.

Dohodek organizacij združenega dela družbenih dejavnosti mora biti odvisen od dogovorjenega obsega in kakovosti opravljenih storitev pa tudi od prispevka k povečanju produktivnosti dela in od dohodka porabnikov njihovih storitev.

Dohodek delavcev v delovnih skupnostih mora biti neposredno odvisen od dogovorjenega obsega, vrste in kakovosti opravljenega dela v delovnih skupnostih, v organizacijah združenega dela pa tudi

Kvaliteta in njena uveljavitev v sodobnih industrijskih procesih

Organizacije združenega dela zadovoljujejo s kvaliteto svojih izdelkov potrebe in želje ljudi, ki te izdelke uporabljajo, zato postaja kakovost izdelkov zanje življenjsko pomembna. Vsakodnevno počutje, zdravje in varnost ljudi je danes pretežno odvisno od industrijsko izdelanih izdelkov, katerih kakovost nam zagotavljajo proizvodne enote (del. organizacije) s svojo odvisnostjo glede kakovosti in zanesljivosti od energetskih, komunikacijskih in transportnih sistemov. Podoba življenja v industrijski družbi je posledica dobre kakovosti in zanesljivosti elementov, ki jo tvorijo.

Vsaka DO mora izhajati iz okolice potrošnikov, med katere plasira svoje izdelke. Le tako si bo zagotovila sredstva in pogoje za dobro poslovanje. Potrošnik čedalje bolj teži k višjemu nivoju kvalitete izdelkov, zaradi česar DO nepretrgoma izvajajo raziskave za njihov plasma, kajti znano je, da kakovost, ki danes še zadovoljuje, je lahko že jutri preslaba.

Dejstvo, da je proizvodnja dobrin neka dinamična vrednost, katere trend gre proti višjemu nivoju kvalitete izdelkov iuslug, hkrati pa k znižanju stroškov, zahteva boljšo organiziranost in sodobne proizvodne postopke. Normalna posledica tega so višji stroški za zagotavljanje kvalitete, s čimer se DO morajo sprijazniti, saj izhajajo s konkurenčnega trga.

Večina udeležencev proizvodnega procesa si pod kontrolo kvalitete predstavlja nekega kontrolorja, pa naj bo to medfazni ali končni, ki bo vrnil

slabo ali nepravilno narejen izdelek. Medtem pa je znano, da sodobna tehnologija pod tem izrazom predstavlja nekaj več, in sicer predvsem uporabno vrednost izdelka, preko estetskega videza pa tudi „precizno izdelavo“.

1. Naloge DO pri zagotavljanju kakovosti

V organizirani koncept zagotavljanja kakovosti je vključen celotni industrijski proces, v katerem sodeluje mnogo ljudi v različnih funkcionalnih grupah. Njihovo delo lahko razdelimo na štiri glavne naloge in sicer:

1. kontrola projekta,
2. kontrola vstopnih materialov,
3. kontrola izdelovanja izdelka,
4. kontrola eksploatacije izdelka.

Ad. 1.

Po osnovanju novega projekta, določiti njegovih funkcij in izdelanih načrtih ima ta faza poleg izbire nivoja kvalitete tudi fazo preventivne, torej zagotovitve, da so vsi elementi, ki vplivajo na kvaliteto izdelka, že na samem začetku projekta zadovoljivi.

Ad. 2.

Znano je, da večina DO ali TOZD dobiva materiale od neke druge zaključne celote, torej TOZD v isti DO ali od zunanjih dobaviteljev. Za sprejetje teh surovin ali materialov obstajajo seveda standardi, glede na katere sprejemamo materiale s pomočjo raznih tehnik:

- ocenitev sposobnosti dobavitelja,
- merilni instrumenti,
- postopki pregledovanja itd.

V zadnjem času te metode izgublajo vrednost, predvsem pa v naši družbi, kjer stremimo k čim boljšemu sodelovanju med obema stranema, torej med dobaviteljem in uporabnikom.

Ad. 3.

Da doseže izdelek zadovoljiv nivo kvalitete, moramo uvesti še kontrolo same izdelave, proizvodnje. Predvsem je pomembno, da nenehno kontroliramo usklajevanje proizvodnih specifikacij z načinom izvajanja, da kontroliramo polizdelke, da torej preprečimo odstopanje od predpisnika, kajti le takrat bo tudi kvaliteta na zadovoljivi ravni. Vidimo, da je povratna zveza nujno potrebna tudi pri kontroli kovalitete, tako v posameznih enotah, kakor tudi v celotnem projektu. K temu naj še dodam, da v kontrolo izdelovanja proizvoda sodi ne samo sama proizvodnja, ampak tudi ostali faktorji, kot so vzdrževanje, montaža, transport, odprema itd.

Ad. 4.

Eksploatacija – faza nastopi, ko je izdelek že narejen, vsebuje pa še načine najlažjega dostopa do uporabnikov, način vzdrževanja, servisa, reklamacije in tudi reakcijo trga na kvaliteto izdelka, ki je bil reprezentiran.

2. Organizirana kontrola kvalitete

Kontrola kvalitete je široko področje delovne aktivnosti, zaradi česar so tudi samoupravni organi in vodstva TOZD in OZD ustanovili sektor ali službo kontrole kvalitete. Glavni smotri te službe so, da projektira in kontrolira sistem za zagotavljanje kvalitete. V obsegu ima vso kontrolo aktivnosti oseb in služb v organizacijah združenega dela. Da pa ne bi bile ugotovitve in z njimi tudi ukrepi samo enostranski, je nadvse pomembna stimulacija zavesti o pomembnosti kontrole kvalitete med vsemi zaposlenimi v delovni organizaciji.

Dejstva, da nekdo iz službe kontrole kvalitete ne more direktno vplivati na kvaliteto samega izdelka, pa še bolj pojasnjujejo, lahko bi rekli psihološki faktor, torej stimulacijo vsakega posameznika na vseh funkcijah in položajih, da delo, ki mu je zaupano, opravlja kakovostno, torej tako, kot je v interesu kolektiva, družbe. Z doseženo stopnjo stimulacije, na kateri bodo informacije in podatki o napakah, zastojih itd., potekali neposredno iz delovnega mesta, ne pa da bo samo kontrola kvalitete ugotavljala pomanjkljivosti, bo dosežen zaželeni cilj.

3. Sistem informacij v organizaciji kontrole kvalitete

V procesu zagotavljanja kvalitete ima sistem informacij poseben pomen. Že v prejšnjem poglavju smo omenjali stimulacijo, katere osnovni sestavni del so informacije. Dejstvo, da poskušamo nekega človeka stimulirati do čim boljše kvalitete njegovega dela z različnimi

(Nadaljevanje na 11. str.)

od poslovnega uspeha organizacij, za katere delajo, in od njihovega prispevka k temu uspehu.

5. Kongres poudarja, da je treba z družbenim dogovarjanjem in samoupravnim sporazumevanjem na enotnih temeljih urejati odnose pri ugotavljanju in razporejanju dohodka in čistega dohodka ter pri delitvi sredstev za osebne dohodke. V ta namen je potrebno:

– stalno revalorizirati skupna sredstva in realno določiti amortizacijo osnovnih sredstev, da bi bilo mogoče kar najbolj realno izkazati dohodek sleherne temeljne organizacije združenega dela in da bi preprečili prelivanje dela vrednosti družbenih sredstev v dohodek in porabo, ki nima kritja v realnem dohodku;

– na podlagi dogovora republik in pokrajin določiti skupne osnove in merila za izkazovanje dela dohodka, ki je rezultat izjemnih ugodnosti, in njegovo usmerjanje v razširitev materialne osnove dela;

– pri razporejanju čistega dohodka zagotoviti, da se sredstva za osebne dohodek in skupno porabo določajo na podlagi dosežene produktivnosti dela, doseženega uspeha pri upravljanju in gospodarjenju z družbenimi sredstvi in še drugih rezultatov dela;

– zagotoviti stalno povečevanje sredstev za razširitev materialne osnove dela in rezervnih sredstev v skladu s povečanjem dohodka, obsegom uporabljenih družbenih sredstev, naravo dejavnosti in njeno vlogo v družbeni reprodukciji ter zahtevami tehničnega

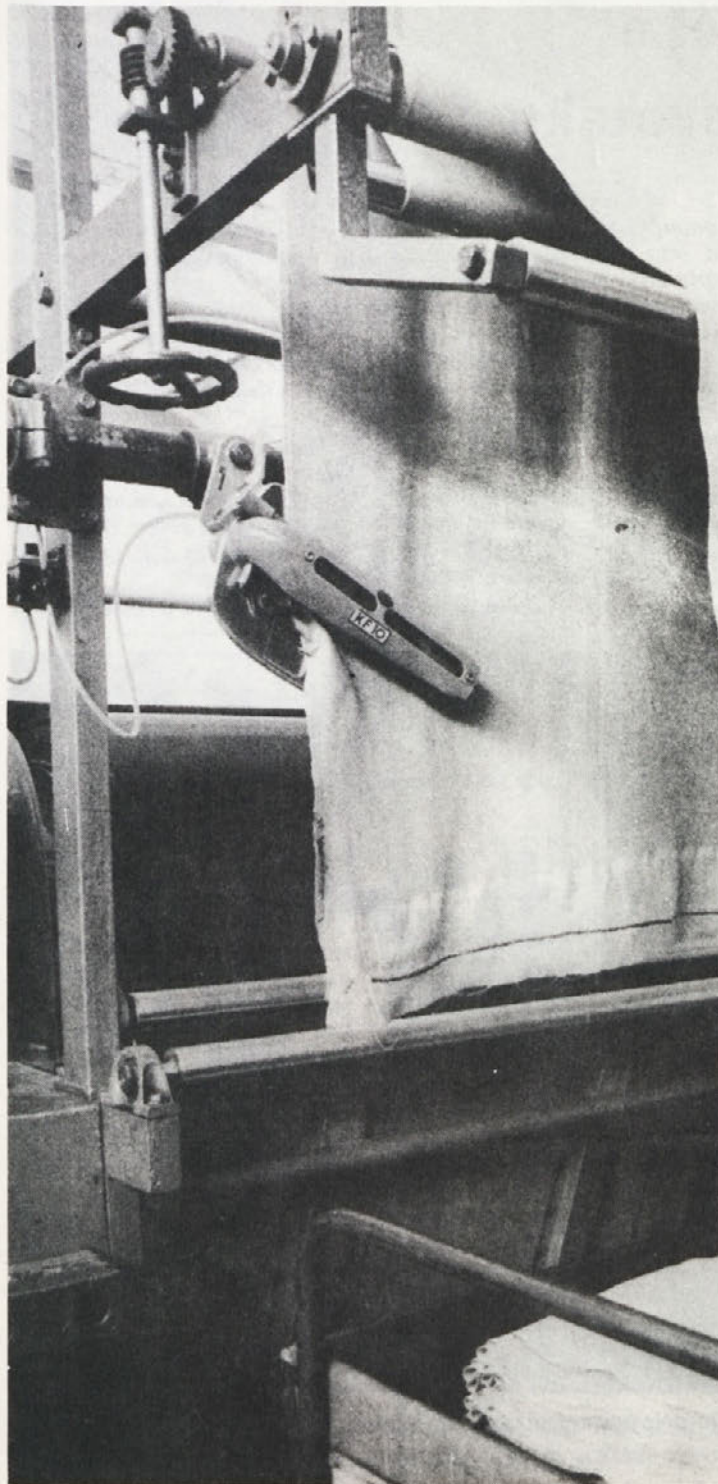
napredka.

6. Kongres se odločno zavzema, da osnove in merila za delitev sredstev za osebne dohodke spodbujajo povečanje dohodka in posebej rast produktivnosti dela. Osnove za delitev sredstev za osebne dohodke morajo obsegati tudi rezultate upravljanja z delom in poslovanjem organizacij, še posebej pa rezultate odločanja o družbenih sredstvih, s katerimi, kakor s svojim in družbenim minulim delom, upravljajo delavci v temeljnih organizacijah.

Kongres odločno zahteva, da sta proizvodno delo in delo v težavnejših okoliščinah družbeno bolj cenjena in materialno bolj vrednotena. Opravila in naloge v materialni proizvodnji je treba materialno više vrednotiti in družbeno više ceniti glede na enako zahtevna administrativno-tehnična in podobna opravila. Tudi to mora prispevati k odločanju mladih rodov za proizvodne poklice v skladu s potrebami gospodarstva.

Kongres se hkrati zavzema za večje priznavanje in vrednotenje ustvarjalnosti, novatorstva in racionalizatorstva, njihovo nagrajevanje pa čim bolj dosledno postaviti v odvisnost od prispevka k povečanju dohodka. Sprožiti je treba pobudo, da se nadomestilo za ustvarjalnost vključi v osebni dohodek.

Kongres poudarja, da je mogoče in treba meriti in ocenjevati sleherno opravilo in nalogo, osebni dohodek pa pridobivati po delovnem prispevku.

(Nadaljevanje z 10. str.)

metodami, ne da bi mu dajali informacij o razvoju, izpeljavi in zaključku projekta v procesu organizirane kontrole kvalitete, bo že vnaprej obsojeno na neuspeh. Naj omenim še dejstvo, da informacija ne more odnosno ne sme ostati sama, ampak je vedno potrebna povratna informacija. Činitelji tega zaključnega sistema informacij pa so:

- **planiranje kvalitete:** osnovne strukture sistema zagotavljanja kvalitete;

- **pregledovanje kvalitete:** ugotavljanje enakosti med polizdelki in izdelki glede specifikacij in predpisov;

- **analiza kvalitete:** to so analize, ki naj izboljšajo kvaliteto in znižajo stroške.

Sistem informacij je zaključen takrat, kadar so vsi njegovi činitelji v obsegu službe kontrole kvalitete.

4. Stroški za kvaliteto

Za ocenitev sistema uspešnosti za kvaliteto so najboljše merilo denarni stroški. Zaradi tega jih uporabljamo tudi za oceno sedanjega delovanja in za planiranje bodoče politike kvalitete. Celotni stroški za zagotavljanje kvalitete pa se izražajo kot odstotek celotnih stroškov poslovanja delovne organizacije.

Glede definiranja razdelimo stroške v tri kategorije.

a) Stroški za preventivo so izdatki za delo, ki ima za namen preprečiti izdelavo izdelka pod ustrežno kvaliteto. Njihovi elementi so izdatki za preverjanje vseh parametrov, ki vplivajo na kvaliteto izdelka, postavljanje sistema za kvaliteto, planiranje kvalitete, analize, izobraževanje itd.

b) stroški pregledovanja obsegajo izdelke za vzdrževanje zahtevane višine kvalitete s pomočjo ogledovanja polizdelkov in izdelkov. Tu so:

- pregledovanje vstopnih materialov,
- medprocesno in končno pregledovanje,
- vzdrževanje merilnih instrumentov.

c) Stroški izmeta

so dejanski rezultati neustreznih izdelkov in polizdelkov, ki ne ustrezajo zahtevanim specifikacijam, standardom kvalitete. Sem sodijo:

- stroški za popolni izmet,
- dodatna obdelava in popravila,
- reklamacija,
- nemerljivi stroški (izguba ugleda na trgu itd).

Te tri vrste stroškov so med seboj v odvisni zvezi, kajti jasno je, da se morajo z zvišanjem stroškov za preventivo ob pravilnem gospodarjenju zmanjšati ostali stroški:

To je tudi vidno v naslednji razpredelnici:

	JANUAR	FEBRUAR
stroški za preventivo:	5 %	– 10 %
stroški pregledovanja:	25 %	– 20 %
STROŠKI IZMETA:	70 %	– 60 %

JOŽE STAREŠINIČ

V sleherni temeljni organizaciji in delovni skupnosti je treba v skladu s skupnimi osnovami in merili, opredeljenimi na podlagi samoupravnih sporazumov z delavci v drugih organizacijah in skupnostih, določiti merila za vrednotenje delovnega prispevka po količini in kakovosti opravljenega dela, glede na gospodarno uporabljanje sredstev za proizvodnjo, prihranke v delu in materialu, roke izvršenih del in nalog kakor tudi po rezultatih skupnega dela in poslovanja. V tej zvezi velja ugotoviti tudi položaj organizatorja proizvodnje in poslovanja ter določiti ustrezne osnove in merila za ugotavljanje njegovega prispevka k ustvarjanju dohodka.

Prav tako je potrebno z dogovorom opredeliti družbene kazalce za določanje sredstev za osebne dohodke glede na prispevek delavcev na podlagi upravljanja in gospodarjenja z družbenimi sredstvi kot minulim delom delavcev.

Poslovodni organi in strokovne službe morajo redno in objektivno obveščati delavce o gibanju osebnih dohodkov v luči gibanja dohodka, produktivnosti dela, angažiranih sredstev in drugih dejavnikov, od katerih sta odvisna dohodek in višina osebnih dohodkov.

Kongres poudarja, da je dosledno uresničevanje delitve po delu in rezultatih dela pregrada za uravnalovko in druge oblike pridobivanja osebnih dohodkov mimo rezultatov dela, kakor tudi za

nedelo, neopravičene izostanke, nedisciplino idr. Nujno je, da odločno izkoreninimo pojave privatizacije družbene lastnine, korupcijo, podkupovanje, privilegije itd. in sprejemamo ustrezne zakonske in druge ukrepe, da bi jih zatrli.

III.

Samoupravno združevanje, povezovanje in planiranje

1. Kongres ugotavlja, da je organizacijska struktura našega gospodarstva, kljub napredku pri samoupravnem organiziranju združenega dela, v precejšnji meri samo formalno prilagajena ustavi in zakonu o združenem delu in da počasi poteka združevanje dela in sredstev. Zato se zavzema:

- za resnično preobrazbo odnosov, da bi le-ti s svojo notranjo logiko spodbujali delavce v temeljnih organizacijah k sodelovanju, združenju in skupnemu poslovanju z delavci v drugih organizacijah na temelju reprodukcijske odvisnosti in skupnih ekonomskih interesov;

- za samoupravno združevanje dela in sredstev organizacij združenega dela, ker je to temelj za izoblikovanje enotnega sistema

Slavnostna seja aktiva Zveze združenj borcev NOV v Novoteksu

Člani ZZZB, ki smo se v delovnem razmerju, smo doživeli prijetno srečanje pri generalnem direktorju delovne organizacije Stanetu Dolencu-Luki, ki je tudi član našega aktiva.

Srečanje je bilo v počastitev 40-letnice osvobodilne fronte in 40-letnice vstaje narodov in narodnosti Jugoslavije ter praznika dneva borca.

Tovariš direktor nam je opisal gospodarski položaj nasploh in še posebej v našem podjetju. Vsi smo z zanimanjem poslušali. Vemo, da je gospodarski položaj težak ne samo pri nas, v občini in državi, ampak tudi v svetu. Zato smo se spomnili, da nam nikoli ni nihče ničesar poklanjal, da smo si morali svobodo in tudi vse

drugo izboriti sami; tako je bilo in tako tudi bo. Zavedamo se, da je veliko odvisno od nas samih, od našega dobrega dela, da se borimo za čim boljše kvaliteto naših izdelkov, za čim višjo produktivnost in s tem tudi za doseganje večjega dohodka.

Tovariš Luka, kot mu s spoštovanjem pravimo, nas je seznanil s politično situacijo v svetu in pri nas ter dodal, da smo člani ZZZB ljudje, ki so bili in bodo vedno v boju za naš

samoupravni socialistični red, da smo bili vedno v boju za lepše življenje in da taki moramo ostati še naprej. Družba od nas pričakuje in na nas računa, da bomo vedno med najbolj delavnimi, da bomo še naprej aktivni v našem družbenem življenju.

Tovarišu direktorju smo se zahvalili za sprejem in za zaupanje ki ga ima v nas, udeležence narodnoosvobodilnega boja ter mu opisali naše

dosedanje delo in aktivnost. Na žalost nas je vsako leto manj članov; zato je predlog, da se aktivni ZZZB v delovnih organizacijah razpustijo, člani pa se vključijo v krajevne organizacije ZZZB na terenu, kjer živijo.

Ob koncu prijetnega srečanja in v spomin na delo v našem aktivu je vsak član prejel knjižno darilo s posvetilom, ki ga bo spominjalo tudi na delovno organizacijo, v kateri je živel in delal toliko let.

Pred nami je 22. julij, dan vstaje slovenskega ljudstva. Čestitam vsem članom delovne organizacije in želim, da bi z še večjim poletom delali naprej za dobro nas vseh!

FANIKA KRANJC

ČESTITAMO!

5. julija je Danilo Kovačič dopolnil 60 let. Je še vedno aktiven član našega kolektiva, ki poleg svojega rednega dela opravlja vrsto nalog, ki so tesno povezane z življenjem naše delovne organizacije.

Poznamo ga kot dolgoletnega uspešnega predsednika DITT, kot vnetega delavca humane organizacije RK in številnih drugih organizacij, še posebno prizadevnega za organiziranje akcij, bodisi športnih, kulturnih ali rekreativnih.

Za njegov življenjski jubilej iskreno čestitamo!

SODELAVCI

Z letošnjega sprejema pri direktorju delovne organizacije in hkratni počastitvi dneva borcev (foto Tone Pungrcar).

združenega dela in bistvena postavka za uspešen materialni in družbeni razvoj ter za samoupravno reševanje sprotnih in razvojnih problemov, obenem pa je to tudi pot za premagovanje stihijskega delovanja trga in za zatiranje tendenc in pojavov, ki niso v skladu s sistemom samoupravljanja in zavirajo njegov razvoj;

— za odpravo vseh vzrokov, ki povzročajo zapiranje in avtarkično obnašanje temeljnih in drugih organizacij združenega dela; za nenehno in odločno delovanje delavcev in vseh družbenih subjektivnih sil v smislu spodbujanja širšega samoupravnega povezovanja in združevanja organizacij združenega dela in nenehnega kritičnega proučevanja že obstoječih oblik njihovega samoupravnega organiziranja, združevanja in povezovanja;

— za odstranjevanje iz gospodarskega sistema — iz sistema primarne delitve, kreditno—monetarne in bančnega sistema ter sistema deviznega in zunanjetrgovinskega poslovanja, carinskega in davčnega sistema — vsega tistega, kar vodi v nepotrebno administrativno urejanje odnosov v združenem delu, oziroma kar otežuje samoupravno sporazumevanje, sodelovanje in združevanje na trajnih temeljih in skupnem ustvarjanju dohodka;

— za takšen režim oblikovanja cen za proizvode in storitve različnih dejavnosti, ki bo stimulatивно vplival na samoupravno povezovanje in združevanje dela in sredstev;

— za kritično proučitev posameznih rešitev v zunanjetrgovin-

skem in deviznem sistemu, še posebej plačilno—bilančnega položaja republik in pokrajin, s stališča združevanja in povezovanja organizacij združenega dela in pravic delavcev, da razpolagajo z rezultati svojega dela; za dosledno izvajanje politike realnega tečaja dinarja in razvijanje deviznega trga, kar bo delavce trajno spodbujalo, da se bodo samoupravno povezovali ter združevali delo in sredstva skupno planirali pridobivanje dohodka in povečevali izvoz;

— za hitrejšo samoupravno povezovanje materialne proizvodnje in trgovine na podlagi skupnih interesov in usklajenih programov dela in razvoja, skupnega prihodka in dohodka;

— za živahnejšo aktivnost organiziranih potrošnikov pri spodbujanju sodelovanja ter združevanja dela in sredstev med proizvodnimi organizacijami združenega dela in tistimi, ki prodajajo na drobno;

— za širše povezovanje dela delavcev, ki delajo s sredstvi v osebni lasti, z delom delavcev v organizacijah združenega dela.

Kongres odločno nasprotuje, da bi s samoupravnimi sporazumi dobile monopolski položaj posamezne proizvodne ali trgovske organizacije. Organizacije, ki kot samostojne delovne organizacije skrbijo za prodajo, morajo biti odprte za samoupravno sporazumevanje z vsemi proizvajalci, ki so pripravljeni z njimi ob enakih pogojih iti v poslovno sodelovanje ter združevati delo in sredstva.

Nastop v Obrežu 4. junija 1978 — eden izmed spominčkov na našo nepretrgano kulturno dejavnost.

Kulturniki na Vinici ne mirujejo

Bela krajina je majhna in ne tako bogata dežela. Njena značilnost so predvsem bele breze in bela narodna noša. — V naši občini obstaja sedem folklornih skupin, ki ohranjajo pesmi in plese naših prednikov.

Tudi na Vinici že vrsto let deluje kulturno prosvetno društvo Oton Župančič. Sestavlja ga folklorna skupina s tamburaši in plesalci, ljudski godec, imenovan „Jazo“, ter mešani pevski zbor. V to društvo je vključenih precej tudi nas, delavcev iz TOZD Konfekcije Vinica. Nastopamo na raznih proslavah v krajevni skupnosti, pa tudi po drugih krajih Slovenije in v sosednjih republikah.

Tako je imela v juniju folklorna skupina več nastopov na tradicionalnem jurjevanju v Črnomlju. V sobotnem programu so se zvrstile kresnice iz Adlešičev in Vinice ter skupini iz teh obeh krajev, ki so odplesale ob zvokih tamburic svoja kola. Oglasil se je tudi znani viniški ljudski godec „Jazo“. Z ustno harmoniko in ob gudalu je zaigral nekaj znanih pesmi. Program je tokrat sklenila skupina iz Semiča s semiško Ohcetjo. Naslednji dan je bil kraj zopet preplavljen z vriskom in belino noš ostalih skupin iz Bele krajine.

19. junija smo imeli nastop v Metliki, kjer je potekal prevoz

bale zelo znane slovenske prireditve Kmečke ohceti. 8 parov iz jugoslovanskih in 7 iz tujih mest se je pripeljalo v Metliko, kjer so si lahko ogledali prevoz nevestine bale po belokranjskih običajih. Okrašen voz je pred nevestino hišo čakal na pogajanje, ki se je odvijalo v narečnem dialogu. Končno so le začeli na voz nositi razne stvari: skrinje, nečke, burkle, valjar, zibko, najdragocenejše blago pa je bil vol. Prevoz je bil sklenjen z rajanjem in preizkušanjem ženinov v gostišču Veselica. V soboto se je več belokranjskih skupin odpeljalo v Ljubljano, kjer smo sodelovali z drugimi skupinami iz Slovenije ter iz

krajev naših republik in tujine v svatbeni poroki. Vsak par je imel svoj voz in tako smo z vriskom, s pesmijo in muziko krenili po ulicah Ljubljane proti magistratu, kjer so pari sklenili zakonski stan. Ljubljana je bila takrat drugačna, promet je bil ukinjen, semaforji so za nekaj ur ugasnili, na pločnikih je pare pozdravljalo veliko ljudi.

Rajanje se je nadaljevalo v halah gospodarskega razstavišča. Pozno v noči smo se vrnili domov.

Tako je bilo za nami še eno uspešno sodelovanje.

ANICA RADOVIČ

Martini naše iskrene čestitke!

Martina, delavka plansko analitske službe, je 30. junija diplomirala na prvi stopnji VEKŠ Maribor, smer notranja menjava. Za izredni študij se je odločila, da bi svoje znanje izpopolnila in s tem svoje delo učinkovitejše opravljala. Diplomsko nalogo „POMEN STANDARDIZACIJE IN KAKOVOSTI V TEKSTILNI INDUSTRIJI,“ je odlično naredila in nam bo z znanji, do katerih se je dokopala z izrednim študijem, lahko močno koristila.

Tovarišici Martini naše priznanje za vztrajnost ter iskrene čestitke za uspešno opravljen diplomski izpit po končanem študiju!

SODELAVCI

Nujno je treba najti merila za delitev skupno ustvarjenega prihodka in dohodka na podlagi prispevka posameznih organizacij k njegovemu ustvarjanju, še posebej pa določiti standarde, normative in druge osnove, na katerih naj temelje medsebojni odnosi. V tej zvezi poudarja kongres, da morajo znanost in druge organizirane socialistične sile pomagati organizacijam združenega dela iskati rešitve za te probleme.

2. Ocenjeno je bilo, da je bil dosežen napredek v družbenem planiranju. Pri sprejemanju novih srednjeročnih planov je bilo bolj kakor v prejšnjem obdobju spoštovano usklajevanje interesov skladno z zahtevami novega sistema samoupravnega planiranja. Kongres hkrati ugotavlja, da planiranje še ni v zadostni meri izraz samoupravne aktivnosti delavcev in tudi ne oblika samoupravnega usklajevanja medsebojnih družbenoekonomskih, socialnih in drugih odnosov ter interesov delovnih ljudi in njihovih samoupravnih organizacij in skupnosti. Družbeni plani družbenopolitičnih skupnosti in v tej zvezi tudi plani mnogih samoupravnih organizacij in skupnosti so temeljili doslej v glavnem na nestvarnih razvojnih ambicijah organov družbenopolitičnih skupnosti in poslovnih organov v organizacijah združenega dela, ki niso bile v skladu z možnostmi gospodarstva in niso upoštevale interesov in potreb družbenega dela kot celote.

Kongres meni, da je potreben kakovosten premik v pripravljanju, sprejemanju in uresničevanju planov razvoja vseh subjektov družbenega planiranja. Posebno važno pa je razvijati planiranje v temeljni organizaciji združenega dela.

Kongres poudarja, da je planiranje razvoja na samoupravnih temeljih uresničljivo samo tedaj, če delavci v temeljnih organizacijah, na podlagi reprodukcijske odvisnosti in skupnih ekonomskih interesov, s samoupravnim sporazumevanjem usklajujejo svoje razvojne programe in plane ter ustvarjajo razmere za njihovo uresničevanje. Družbenopolitične skupnosti, posebno republike in pokrajini, kakor tudi ves delegatski sistem morajo s svojim delovanjem in ukrepi spodbujati in ustvarjati razmere za združevanje dela in sredstev in skupno planiranje na vsem jugoslovanskem prostoru. Pri tem morajo izhajati iz delitve dela, tehnološke in dohodkovne povezanosti in poslovnega sodelovanja, vse zaradi smotrne proizvodnje, razvoja in usposabljanja za uspešnejše nastopanje na mednarodnem trgu.

Glavni predmet planiranja v temeljnih organizacijah združenega dela mora biti pridobivanje in razporejanje dohodka. To zahteva, da se v procesu planiranja posveti večja skrb izkoriščanju obstoječih proizvodnih zmogljivosti organizacij združenega dela, kakor tudi uvajanju več izmen, to pa naj pripomore k povečanju

VINICA: z dobrim počutjem na letni dopust!

Po navadi je začetek julija začetek letnih dopustov in tudi začetek seštevanja izvršitve delovnih obveznosti za prvo polletje. Tudi letos smo v TOZD Konfekcija II. na Vinici dopust planirali z začetkom julija, ko nas v proizvodni hali obremenjujejo zraven dela še neznosne vročine in ko je izmenjava v proizvodnih programih po sezonskih kolekcijah. Za letošnje leto oziroma za letošnji dopust lahko povemo (kar ni primer vsakega leta), da gremo na dopust z izvršenimi delovnimi obveznostmi za prvo polletje ter da ne prenašamo nalog iz prvega v drugo polletje. Na Vinici smo v prvih 6 mesecih naredili 8.459.000 izdelavnih minut kar znaša 104 % polletnega plana ali 317.000 minut več kot je bilo planirano. S tem doseganjem smo za 70.000 minut presegli izvršitev proizvodnje iz enakega obdobja lanskega leta ob gotovo istem številu zaposlenih.

Moramo pa povedati tudi to, da enako dobrih ali pozitivnih rezultatov ne kaže izvršitev planskih obveznosti v komadah konfekcijskih izdelkov. Razlog za veliko slabše doseganje komadnih obveznosti je vsekakor v tem, da smo za letošnje obveznosti vzeli poprečen čas izdelave izdelka po modelih, ki smo jih delali v prejšnjem letu. V prvem polletju tega leta pa smo izdelovali dosti zahtevnejše modele, katerih čas izdelave je za 10 % višji od planirane časa izdelave.

Če bi opredelili strukturo proizvodnje za prvo polletje, se je tudi ta bistveno spremenila, saj smo v prvih šestih mesecih od 168.500 izdelanih izdelkov izvozili kar 86.100 komadov, kar znaša 51 % celotne proiz-

vodnje. Če vemo, da smo lani v vsem letu izvozili 60.880 komadov izdelkov, smo z letošnjim izvozom to količino izvozili prej kot v šestih mesecih. Ves izvoz je šel na konvertibilno tržišče, in sicer v „lon izvozu“, kar pomeni, da smo izvozili

samo delo in ne blago. Takšna sprememba strukture izvoza je v današnji stabilizacijski situaciji vsekakor pozitivna in upamo, da smo s takim delom dosti pripomogli k reševanju naše celotno družbene plačilne bilance s tujino.

Ob takim delu in ugodno doseženimi planskimi obveznostmi smo lahko vsi zadovoljni in v takim počutju lažje odidemo na zasluženi del kolektivnega letnega dopusta. Spočiti in z novimi delovnimi močmi se bomo čez kratek čas vrnili na delovna mesta in nadaljevali graditev človeških dobrin.

MARIJAN ŽALAC

Pojasnilo k članku „Problemi, s katerimi se srečujemo v četrtem traku“

V zadnji številki Novoteksa je izšel članek pod naslovom: „Problemi, s katerimi se srečujemo v IV. traku“. V njem je napisano: „Osební dohodek se

v traku preveč ločijo od ostalih osebnih dohodkov, na drugih delovnih mestih v Konfekciji—I.“ V pojasnilo objavljamo poprečni osebni dohodek po

delovnih skupinah za mesece v letu 1981. To je neto OD, brez plačila za nadurno delo.

del. skup.	JANUAR	FEBRUAR	MARC	APRIL	MAJ
Krojilnica	7057	7574	7587	6402	8832
Številčenje	7453	7090	7155	6730	7722
Predmontaža	6375	7273	7931	7795	7267
I. trak	5420	5430	5459	6017	5818
II. trak	5844	5669	6753	6318	6174
III. trak	5902	5921	5911	6148	6103
IV. trak	5612	5648	6050	6858	6175
V. trak	5200	5275	5231	5547	5574
Zamontaža	7374	7419	7902	8337	7847
Režija	9203	8820	9112	9491	9155
pov. OD TOZD	6373	6524	6922	7179	6970

Ker pa je dohodek odvisen od doseženega dela in rezultatov tega dela, objavljamo za primer-

javo še doseganje plana dveh montažnih linij.

del. skup.	JANUAR	FEBRUAR	MARC	APRIL	MAJ
IV. trak	72,39	68,54	60,88	89,33	90,68
II. trak	82,78	84,87	105,94	93,76	102,58

IV. trak dela zgornja oblačila. Program je resnično težak in zato delavke težko dosegajo normo. Zato je DS Konfekcija I sprejela sklep, da se jim dodatek na hitrost prišteje v normo in s tem tudi v plan skupine. To je razvidno iz primerjalne tabele; v aprilu in maju imajo že

boljše doseganje plana.

V TOZD se zavedamo, da so strojne šivilje v vseh montažnih linijah premalo plačane oziroma je njihovo delo premalo ocenjeno, 178 denarnih točk, kajti to delo je zelo težko, vendar za sedaj na tem področju ne moremo veliko naredit.

Glede norm, ki so tudi velikokrat sporne, pa bo kmalu problem rešen. Naši tehnologi – normirci in strokovnjaki ISKRE – ZORIN iz Ljubljane že delajo na tem področju.

VERA ZUPANČIČ

zaposlenosti in večjemu dohodku na zaposlenega. Prav tako mora planiranje v organizacijah združenega dela vse bolj zajemati celotne delavčeve potrebe na področju zdravstva, izobraževanja, znanosti, kulture idr.

Kongres opozarja, da moramo bolj samoupravno usklajevati programe izobraževanja in vzgoje z načrtovanimi potrebami združenega dela in družbe nasploh. Razvoj šolskega omrežja in usmerjanje pri izobraževanju kakor tudi učni načrti in programi morajo biti v skladu z razvojnimi potrebami združenega dela in možnostmi zaposlovanja. Na tej podlagi opozarja kongres, da se mora povečati kakovost izobraževanja in da mora biti šolanje končano pravočasno.

Glede na to, da je stabilnost pogojev gospodarjenja bistvenega pomena za uresničevanje sistema samoupravnega planiranja, zahteva kongres od vseh organov družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnosti, bank in drugih družbenih subjektov, da ne sprejemajo odlokov, ki v kratkih časovnih razdobjih spreminjajo pogoje gospodarjenja, če to ni družbenoekonomsko utemeljeno. Zveza sindikatov in gospodarske zbornice morajo biti glede tega veliko bolj aktivne in imeti morajo bolj kritičen odnos.

Kongres opozarja na počasen razvoj samoupravnih družbenoekonomskih odnosov v velikih sistemih na področju gospodarske

infrastrukture. Zato je potrebna večja aktivnost delavcev in subjektivnih sil družbe, da bi premagali probleme v teh sistemih in ustreznih samoupravnih interesnih skupnostih na temeljih skupnega planiranja v teh dejavnostih ter uporabnikov njihovih proizvodov in storitev in vzpostavili odnose med njimi na načelih svobodne menjave dela in skupnega ustvarjanja dohodka.

V samoupravnem sporazumevanju in dogovarjanju o temeljih planov morajo z vso odgovornostjo sodelovati, poleg neposredno zainteresiranih organizacij združenega dela, tudi vsi drugi subjekti družbenega planiranja – banke, gospodarske zbornice, družbenopolitične skupnosti, znanstvenoraziskovalni instituti in drugi, ki morajo izražati širše interese delavskega razreda in vse družbe.

Opuščati moramo prakso usklajevanja družbenih planov razvoja v družbenopolitičnih skupnostih brez naslonitve na samoupravne sporazume o temeljih planov ter na plane organizacij združenega dela in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti enako pa tudi prakso sprejemanja planov teh organizacij in skupnosti brez njihovega usklajevanja s skupnimi interesi in cilji razvoja, oblikovanimi na samoupravni podlagi v družbenih planih družbenopolitičnih skupnosti.

Človek in moda danes

Moda skozi stoletja nas je vodila od začetka človeštva do današnjih dni. Spoznali smo mnogo posebnosti, ki so nastale v duhu posameznih obdobj. Tema o modi je poglavje, ki spada v svetovno zgodovino, saj

osvetljuje razvoj človeške družbe.

Oblačilo je večstransko ogledalo človeške kulture z vidika morale, higijene, zgodovine, gospodarskega in socialnega stališča, ljudskih seg in estetike. Po obleki razberemo miselnost človeka, ki se izraža v odnosu do lepote in harmonije, predvsem harmonije barv.

Vsako stoletje je iskalo odgovor na vprašanje, kje je lepota oblačena. To, kar je bilo nekdanj lepo, je lahko danes smešno. Čeprav je današnja moda v primeru z modo v preteklosti najbolj praktična in enostaven oblik, bo morda tudi našim potomcem smešna.

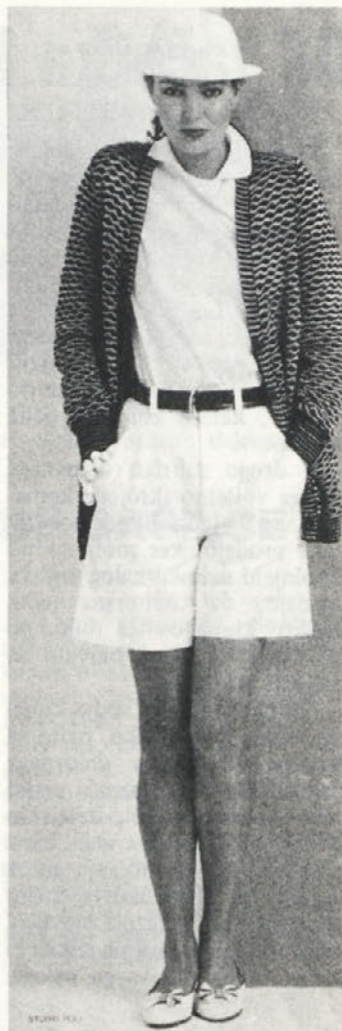
Beseda „MODA“, ki je nastala iz latinske besede „MODUS“ (način, umetnost) se pojavi šele za časa vladanja sončnega kralja Louisa XIV. (Luja) v Franciji. Na blešččem dvoru je prišla takrat moda prvič do veljave, razširila se je po vsej Evropi tja do Petrograda (današnji Leningrad). Smisel za eleganco, prikupnost in iznajdljivost velja več ali manj za francoske lastnosti; čeprav se na svetov-

nem tržišču pojavljajo močni tekmeči v modi (italijanski, angleški, nemški, japonski) drži Pariz s svojimi novotarijami v šahu ves svet vse do New Yorka in celo do Tokija.

Moda pa se ne nanaša le na obleko in nakit, ampak na vse človeško življenje. Saj je celo ustvarjanje okusa, mišljenje posameznikov in ljudskih množic podvrženo oblasti mode, njeni moči in posebnostim. Vse življenje in delo ljudi je več ali manj pod vplivom mode, zavestno ali podzavestno. Oprema stanovanja, pohištvo in drugo, celo jedila, vse je podvrženo tej muhasti boginji – MODI. Tudi klimatski, geografski in kulturni vplivi narekujejo modi ustrezne spremembe.

Moda ima tudi velik gospodarski pomen za napredek človeštva. Industrija, trgovina, obrt in konfekcija, vse stoji pod spodbudo tega, včasih počasnega, drugič hitrega kulturnega razvoja.

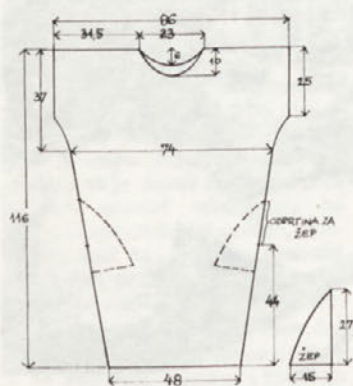
Vsekakor moda je in ostane velik pomočnik pri poustvarjanju blagostanja neke dežele, kar je velik gospodarski moment, ki ga ne smemo podcenjevati.

POLETNA OBLEKA ALI TUNIKA

Poletna vročina zahteva zelo malo garderobe, pa še ta mora biti čim manj utesnjena, neoprijetih oblik, saj se rado primeri, da se oprijeta bluza ali obleka rada lepi na telo in nam je tako še bolj vroče. Zato naj bodo poletna oblačila lahka, ohlapna in zračna. Če ste že vse preiskale po naših trgovinah in niste našle primerne ohlapne oblekice, vzemite v roke škarje in šivanko ter si jo sešijte same! Kroj je zelo enostaven, primeren tudi za močnejše postavne, hkrati pa ga narekuje tudi letošnja modna zapoved.

Potrebujete 2,40 m vzorčaste ali enobarvne tkanine širine 90 cm. Enocentimetrski šivi so že

vračunani. Žepi so lahko notranji v stranskem šivu (rezani 4x) ali pa so našiti, kar je lažja izdelava za začetnice (rezani 2x). Obrobe oziroma izreze lahko tudi paspulirate s poševnim trakom, ki ga dobite v trgovini ali pa si ga izrežete sami iz osnovne tkanine (28 mm široki). Če hočete poudariti pas, si izrežite trak, širok 4 cm, ga sešijte in zavežite okoli pasu.

Pa prijeto počutje v novi obleki vam želim!

JANA

Kongres posebno poudarja, da moramo obvezno usklajevati planirane cilje in naloge z dejanskimi možnostmi. Brezpogojno moramo spoštovati ustavno prepoved, po kateri ni mogoče načrtovati investicij ali iti vanje, ne da bi bili na zakonsko predpisan način zagotovljeni materialni in drugi potrebni pogoji za njihovo realizacijo. V tem smislu moramo prenehati tudi s prakso, da se v planih družbenopolitičnih skupnosti predvidijo investicije ali drugi cilji, zavoljo katerih je mimo ustavnih določil predpisana obveznost združevanja sredstev organizacij združenega dela.

Da bi bilo planiranje bolj realno in v skladu z načeli kontinuiranega planiranja, se morajo vsi plani usklajevati s spremembami na domačem in svetovnem trgu, pa tudi z novimi spoznanji o razvojnih možnostih. Zato se morajo vse samoupravne organizacije in skupnosti, skupnosti za plansko in poslovno sodelovanje kakor tudi družbenopolitične skupnosti usposobiti za takšno planiranje.

Kongres zahteva večjo odgovornost in dosledno izpolnjevanje obveznosti iz samoupravnih sporazumov in dogovorov o temeljnih planov. To bodi splošno pravilo za vse obveznosti, prevzete tudi z drugimi samoupravnimi sporazumi in družbenimi dogovori, ki morajo imeti moč zakonskih obveznosti, se pravi, da njihovo neizpolnjevanje zahteva ustrezne sankcije.

Od začetka krojenja do sortiranja oziroma šivanja

V krojilnici se prične delo z dvigom delovnega naloga, na katerem so vpisane velikostne številke hlač in po vsaki številki so lansirani komadi. Tako se ta nalog napiše v štirih izvodih. Vsak D. N. ima po tri rubrike; v prvi rubriki so vpisani komadi, ki jih napišejo v tehnični pripravi, le-ta dobi podatke od prodaje, katera zbira naročila od kupcev.

V drugo rubriko delovnega naloga vpišemo skrojene komade, tako da je krojilnica povezana s prodajo, ker mora točno izpolnjeni delovni nalog vrniti v prodajo, da tudi tam vedo, koliko komadov je bilo po številkah in po barvah in deseni skrojilih.

Krojilec oziroma vodja krojenja dobi krojne slike, oziroma šablone in razpis delovnega naloga. Na tem razpisu mora točno pisati artikel, desen in koliko komadov je v vsaki barvi posebej. Vodja krojenja mora potem vse pregledati in točno ugotoviti, ali je razpis pravilen, pravi model na krojnih slikah in točen razpis delovnega naloga.

Ko vodja krojenja vse to ugotovi, izroči krojno sliko krojilcu, ki začne s polaganjem blaga.

Vodja krojenja mora krojilcu povedati kako naj polaga, ker se polaga lahko na polagalnem stroju BULLMER ali pa na polavtomatski stroj in to v več primerih. Na primer enostransko: v tem primeru mora polagati v eno smer, lahko pa tudi obratno — se pravi v paru.

So pa tudi tkanine, ki jih more krojilec polagati vedno v eno smer, to je žamet, pliš, tkanine, ki imajo leske, tako da niansirajo.

Krojilec mora paziti na razne napake v blagu, jih mora izrezovati. Te napake so: neenakomerna gostota utkanega votka, mreže, debeli votki. Paziti mora tudi na širino blaga — tkanine. Posebno je potrebno paziti pri krojenju črtastih in tkanin v karo vzorcu. Te tkanine morajo biti polagane natančno, črta na črto oziroma karo na karo.

Blago, ki je položeno na krojilno mizo, se še enkrat pregleda in če je vse pravilno, se

3. Izdelava hlač v konfekcijskem traku.

4. Likanje hlač.

1. Krojenje hlač s tračno žago

2. Predmontaža: sortiranje in priprava delov za šivanje.

Zamontaža: našivanje gumbov.

po transportnem traku pošlje na krojenje. Predno krojilec pritisne ali prilepi krojno sliko, mora še prej natančno izmeriti dolžino pologe, da potem vodja krojenja lahko izračuna, kolikšna je poraba. Ko je blago po delovnem nalogu položeno, mora vodja krojenja izračunati in obračunati porabo materiala za celotni nalog in to za osnovni material, podlogo in žepovino.

Da se povrnem nazaj na krojenje. Imamo groba in fina krojenja. Krojilec razreže zloženo blago z vertikalnim nožem na večje komade tako, da odkrojimo hlačnice, prednjo in zadnjo, ostale dela pa odkroji fino-krojilec na krožno žago

po merah, ki so predpisane za razne modele. Na primer: pas je lahko 6 – 9 cm, 10,5 cm in takih primerov je še več. Ko je vsa položena tkanina skrojena, se razsortira vsaka številka posebej in pregleda, ali je pravilno ali ni. Nato se da na etiketiranje. Tu se mora oštevilčiti vsak del modela. Ta operacija je zelo važna, ker mora biti delo opravljeno natančno, da ne bi prišlo do nians v enem komadu ali pa do pomešanja med velikostnimi številkami. Po etiketiranju pride delovna operacija sortiranja, ki poteka v predmontaži.

MARTIN PUST

6. Končna kontrola izdelka: hlače morajo brezhibne v svet!

7. Etiketiranje končnih izdelkov.

Zenska mladinska desetina v enoti civilne zaščite: dekletom je zlasti všeč praktično delo v enoti.

Ali poznate „MLADE GASILCE“?

Že vrsto let delujejo po osnovnih šolah gasilski krožki, v OGZ Novo mesto so lepi uspehi pri usposabljanju šolske mladine za požarno varnost. Da bi še bolj zaživelo delo s pionirji in z mladino, je gasilska zveza Slovenije in samoupravna interesna skupnost za varstvo pred požarom razpisala ustanavljanje društev po šolah – „MLADI GASILEC“. Takih društev je zdaj že preko sto. Razveseljivo je, da so pionirji in mladina zelo zainteresirani in zavzeti za ustanavljanje društev, kakor tudi vodstva osnovnih šol. Za organizacijo in uspešno delovanje društev po šolah so zadolžena matična gasilska društva

in vodstva osnovnih šol.

Namen delovanja teh društev je, da s svojo dejavnostjo vplivajo na izpopolnjevanje požarnovarnostne kulture pionirjev in mladine. Upravni odbor ind. gasilskega društva NOVOTEKS je sprejel sklep, da takoj na začetku šolskega leta ustanovi v osnovni šoli Bršljin društvo „MLADI GASILEC“. Vodstvo šole daje vso podporo izobraževanju šolske mladine glede varstva pred požari in drugimi nesrečami. Ker je Novoteks pokrovitelj osnovne šole Bršljin, bo nudil pomoč pri strokovni vzgoji in opremljanju društva „MLADI GASILEC“.

S. V.

Razmišljanje ob članku „Kulturna in telesnokulturna dejavnost naših delavcev“

Ko sem prebral članek o kulturni in telesnokulturni dejavnosti naših delavcev, sem opazil nekaj trditvev, s katerimi se popolnoma ne strinjam. Navedba, da imamo poklicnega delavca na področju rekreacije in s tem poglablja vprašanje aktivnosti članov DO, se mi zdi pozitivna in hkrati nepravilna. Pozitivna zato, ker so se le nekateri predramili in kritično ocenili delo na področju rekreacije. To, da pa gre na rovaš profesionalca, bi malo razmislili. Kajti na to delovno mesto sem prišel z močno voljo in zastavljenim načrtom, bi končno le osvestil vse člane DO, da je rekreacija sestavni del življenja. Organiziral sem s pomočjo komisije za rekreacijo in šport razna tekmovanja, trim akcije, pohode, športne dneve DO itd., vendar – odziv je bil izredno skromen!

Preko zime sem bil pripravljen voditi večerno vadbo posebej za ženske in moške. Ne da bi se čutil prizadetega, si mislim: kaj pomagajo vsi načrti, pripravljenost in neprestana odsotnost v popoldanskem času od doma, če ni odziva članov DO! Lep primer je bil športni dan DO na snegu. Zamislite si, koliko truda in volje moraš imeti, da lahko uspešno izvedeš tekmovanje na snegu. Z minimalnimi sredstvi, katera sem imel na razpolago, se moral že en dan prej pripraviti progo – postavitev vrat, teptanje zastavljene proge, privezovanje zastavic. vse te rekvizite je bilo potrebno dostaviti na smučišče. Vendar, s pomočjo

nekaterih članov DO mi je to uspelo. Drugi dan sem nestrno pričakoval začetek tekmovanja z mislijo, ali se je bilo vredno truditi. V lepem sončnem dnevu je bil žalosten pogled na peščico udeležencev, ki se je udeležila tekmovanja. Še bi lahko naštel takih primerov. Teh vrstic nisem napisal zato, da bi zagovarjal sebe, ker se zavedam, da še nisem naredil vsega, kar bi bilo potrebno.

Strinjam se z navedbami tov. Marjana in mislim, da bi bila potrebna večja angažiranost tudi ostalih članov DO pri izvajanju akcij na področju rekreacije. S tem pa se vidi, da se je na področju rekreacije že nekaj premaknilo, saj prav s kritično oceno lahko prispevam k večji aktivnosti vseh nas.

MIHA LEGAN

Koliko nas je v gospodinjstvu?

V Jugoslaviji ima povprečno gospodinjstvo že manj kot štiri člane, natanko povedano 3,61. Tudi tu so seveda velika odstopanja navzgor, pa tudi navzdol. Tako ima povprečno gospodinjstvo v SAP Vojvodina najmanj družinskih članov – komaj 3, SAP Kosovo pa kar še enkrat več – 6,89. Republike so se zvrstile takole: SR Makedonija 4,39, SR Črna gora 4,08, SR BiH 4, ožja Srbija 3,42, SR Hrvaška 3,23 in SR Slovenija 3,17.

Delovni postopki pri izdelavi hlač v predmontažni liniji ter dodelavi

Delovne postopke ali operacije bom skušal opisati tako kot v resnici potekajo od trenutka, ko so hlače skrojene in se nadaljujejo naslednji delovni procesi.

Hlače ali kakor rečemo hlačne dele najprej oštevilčimo. To je zelo pomembna operacija. Na številčnem listu mora pisati zaporedna številka komada, delovni nalog in številka velikosti. Oštevilčimo hlačnice in vse pripadajoče dele – podlistke, dostavke, letve razporkov itd.

Po številčenju hlače sortiramo v predmontaži, obenem pa kompletiramo v partije po deset komadov. V vsaki partiji pripravimo določeno število podlog za prednje dele hlač, torbice za prednje in zadnje žepe – nalikavajo se pasovi in še ostalo, kar je potrebno pri modelu.

Nato izdelamo zankice za pas in zadnji žep, hlačnice z obrobni deli pa transportiramo na vozičku na strojno obšivanje, na letve razporkov pa našijejo zadrge.

Ko so vse te operacije opravljene in po možnosti tudi prekontrolirane, jih servirke kompletirajo in pripravljajo za montažne linije.

Pred montažno linijo so postavljene police, v katere vlagajo komade za šivanje v traku. Delavka v traku začne s prvo operacijo: z našivavanjem podlistkov za prednje žepe in zadnje žepe, našije dostavke, zapiše svojo šifro na kontrolni listek, odtrga markico, jo nalepi na obračunski list. To se ponavlja pri vseh operacijah. Najprej našijemo paspulo na zadnjih žepih na posebnem stroju, ki ima dve igli in nož, ki prereže dele, da se lažje obrnejo. Nato zadnji žep zatrdimo, ojačamo na navadni stroj.

Potem prišijemo torbico na hlačnico in pošijemo rob 3 mm, žep še zatrdimo na stranskem šivu in v pasu; s tem je sprednji žep gotov. Sledi zapiranje sprednjih in zadnjih torbic na U. S., to je stroj z verižnim in varnostnim šivom. Nato našijemo letve razporkov na levo in desno stran hlačnic.

Sestavimo stranski šiv, ga nato pošijemo 3mm, nato hlače sestavimo v koraku, zatem pride na vrsto razlikavanje in polikavanje šivov in hlače tudi vračamo v popravilo, če niso kvalitetno sešite.

Na tako razlikane in obrnjene hlače našijemo sedem zankic

za pas in etiketo „NOVOTEKS“. Pasove našijemo na posebni Pfaffov stroj na dve igli, na katerega se montira aparat za zapogibanje pasu, ter aparat ali vodilo za pasno podlogo.

Našijemo in pošijemo podlogo, nato zmerimo pasno mero po narejeni tabeli, paspuliramo sedalni šiv, vstavimo velikostno številko, paspuliramo letve razporka in potegnemo regulator na zadrge. Potem pošijemo razporek tri cm, odtrgamo termo etikete, nato na stroj Gutos s pritiskom na zrak montiramo par zapencev.

Da pa dobimo hlačnici skupaj, levo in desno polovico, najprej potegnemo z regulatorjem obe strani zadrge z aparatom, nato zadrge skupaj zakovičimo z zakovico. Nato sešijemo sedalni šiv; paziti moramo, da so šivi enaki med sabo, v koraku in pasu. Prekontrolirati

moramo pasno mero in oddamo sveženj naprej. Našijemo ščitni trak, hlače zarobimo štiri cm. Dolžina mora biti ravna in gladka. Hlače zarobimo s slepim vbodom, tako da se šiv ne vidi na zunanji strani.

Na zaključnih fazah učvrstimo zankice v pasu, učvrstimo prednje in zadnje žepe ter razporek v pasu, zatrdimo sedalni šiv ter podrasporno podlogo. Na zadnji operaciji imamo tudi dnevni podatek o izhodu hlač s traku. V 8 urah naredimo tristo do štiristo komadov hlač.

Hlače nato transportiramo v zamontažo; tam najprej očistimo odvečni sukanec, ki visi od hlač. Hlače najprej zlikajo na dolžino, potem pa v pasu in na razporku.

Pri zahtevnejših materialih imamo veliko dodatnega polikavanja, posebno pri naših že dotrajanih prešah – likalnikih. Na hlače našijemo še gumbe in

gumbnice, če je potrebno. Nato potujejo naprej na končno kontrolo. Med šivanjem in likanjem je tudi potrebno čimveč kontrolirati, seveda je najboljša in najbolj učinkovita samokontrola, tako da delavka kontrolira predhodno operacijo. Osnovna naloga mojstra v traku pa je kontrolirati in preprečevati napake med delovnim procesom, enako s sodelovanjem operativnega kontrolorja in vodjem proizvodnje.

Na končni kontroli hlače pregledajo. Največ pozornosti polagajo na pasne mere, velikostne številke, dolžino hlač, odprtino zankic in žepov, madežev, nians barv, našivne etikete, okrasne šive in gumbe.

Hlače s šivalnimi napakami gredo v popravilo in se vrnejo na sortiranje po velikostih, barvah in desnih. Hlače morajo biti opremljene z reklamnimi etiketami. Za izvoz izločamo klasirane hlače. Te hlače nadoknadimo z nanovo skrojanimi in sešitimi hlačami.

Ko je nalog kompletiran, ga odpremimo v skladišče.

MARTIN RADEŽ

Nova smerna tabla na cesti Novo mesto-Bršljin pri odcepu k naši tovarni. Tabla je izredno lično izdelana, v stilu sodobnega oblikovanja. Morda bi bilo dobro, da bi podobne table bile tudi na priključku cest v Karteljevem in Mačkovicu. (Foto Tone Pungčar).

DAROVATI KRI

*te nihče in nikdar ne nauči,
življenje ljubiti,
se treba v življenju naučiti,
ko kri daruješ,
ljudi in življenje spoštuješ.*

*Morda si še mlad,
potem si bogat,
če zdravje imaš,
če z njim prav ravnaš.*

*Krvodajalec postaneš mimgrede,
imeti pa moraš hrabro srce.*

*Vsem vam, ki dali ste kri:
zdravja, moči
vsak človek na svetu želi!*

ANDREJA RADEŽ 7. c

HVALA ZA ŽIVLJENJE
TEBI, KI SI DAL
KRI IZ ŽIL
DEL SEBE SAMEGA.

Kaj menite vi?

Kdor ima le manjši opravke na novomeški pošti ali v okolici avtobusne postaje, lahko opazi lično urejen prostor v avli hotela Metropol. Tam razstavlja Novoteks mladostniške modele iz programa „TEEN“, ki so bili na letošnjem modnem sejmu v Ljubljani nagrajeni z diplomom Ljubljanskega zmaja.

Prostor nam je odstopila uprava hotela Metropol. Namen razstavljanja je v tem, da se Novoteks predstavi širši javnosti s svojimi tekstilnimi in konfekcijskimi programi. „TEEN“ program je povsem novi program, čigar moto je NOVO, MODERNO, MLADOSTNO. Del tega programa, hlače, že prihajajo na tržišče. Spoznamo jih po papirnati etiketi v obliki žepa, ki je pripeta za pas ali žep.

Vrhnjih delov ne bomo delali, ker je bilo pri trgovcih premalo zanimanja.

Kaj pa potrošnik? Zvedeli smo, da so se potrošniki zelo zanimali za rastavljene modele pri trgovcih. Trgovci so se hudovali na nas, zakaj razstavljamo take stvari, ki niso v trgovinah. In spet vprašujemo mi: zakaj pa jih niste naročili na zaključevanjih? Zakaj, zakaj...

Mogoče je ta mali primer dobra šola za trgovine, morda bodo dobili večje zaupanje do modnih stvari. Marsikateri potrošnik je že vprašal, ali Novoteks sploh dela moderne stvari? Naše moderne stvari pa ostajajo kot prvi vzorec v skladišču. Potrošniki jih iščejo po trgovinah in ker jih ne najdejo, jih gredo iskat preko meje.

Moda je del vsakdanjega življenja, potreba po nečem novem, lepšem, bolj praktičnem. Tudi hrana bolj tekne, če je lepo servirana na krožniku...

JANJA

Slovenski tabor „Sutjeska 81“

sebo pa še Novo mesto in okolico – kraje, kjer so se borile partizanske čete, obiskali pa so tudi nekatere delovne organizacije. Tako so vsakoletni udeleženci tabora „Sutjeska 81“ bili gosti tudi naše delovne organizacije. Ob slovesu smo jim zaželeli čimveč doživetij in prijetno počutje z željo, da s tovariši in kraji ki so jih spoznali, ostanejo v zvezi tudi potem, ko bo tabor končan.

Prebivalstvo naših velikih mest

Zadnji popis prebivalstva je med drugim tudi pokazal, da se za življenje in delo na vasi odloča vedno manj ljudi. Prebivalstvo mest je veliko bolj številčno kot pred desetimi leti. Glavna mesta, če jih gledamo kot naselja in ne kot širša mestna območja, imajo po popisu naslednje število prebivalcev:

Beograd 1.075.125, Zagreb 763.293, Skopje 405.597, Sarajevo 318.468, Ljubljana 223.418, Titograd 95.857, Novi Sad 169.832 in Priština 109.208.

VODA – MORILEC MILIJONOV

Na svetu umre kar 25 milijonov ljudi na leto zaradi bolezni, ki so posledica slabe pitne vode. Ni treba posebej poudarjati, da je to največ v nerazvitih državah, kjer je kar 80 odstotkov bolezni, ki tarejo prebivalstvo, posledica slabe pitne vode. Po podatkih svetovne zdravstvene organizacije za posledicami pomanjkanja dobre pitne vode trpi kar 8000 milijonov ljudi ali šestina zemeljskega prebivalstva.

Pogled v lično urejeno vežo hotela Metropol v Novem mestu: novo vabi, trgovci pa tega (še vedno) ne vidijo, ne čutijo... (Foto Tone Pungračar).

Osemdeset pionirjev iz vseh jugoslovanskih republik in pokrajin, ki sodelujejo na slovenskem taboru „Sutjeska 81“ v Novem mestu, smo v četrtek, 9. julija, pozdravili tudi v Novoteksu. Mlade udeležence tabora je sprejel Danilo Kovačič, poslovni sekretar delovne organizacije. Spregovoril jim je o razvojni poti Novoteksa, ki je bil ustanovljen po vojni in je kot prva organizacija prispeval velik delež, da je Novo mesto in Dolenjska stopila iz zaostalosti in na pot industrializacije. Govoril jim je o potrebi nadaljnje krepitve bratstva in enotnosti med našimi narodi in narodnostmi, spodbudil jih je, da bi se še naprej srečevali na takšnih in podobnih taborih, utrjevali prijateljstvo, spoznavali kraje in ljudi ter se učili in ljubili svojo domovino.

Pionirke in pionirji iz Štipa, Dečanov, Majdanpeka, Vrbsa, Stolaca, Bara, Zadra in Velenja so po ogledu tehnološkega procesa na zelenici tovarniškega dvorišča zapeli nekaj pesmi ter so odpravili na letališče v Prečno, da bi na ta dan čimveč videli in doživeli.

Na letošnjem taboru Sutjeska, ki se je začel 29. junija, končal pa 13. julija, pionirji spoznavajo Slovenijo, prav po-

Kri za življenje - s pristrčno zahvalo nas vseh!

Praznik krvodajalcev praznujemo vsako leto v juniju. V tem času se zbero večkratni krvodajalci na proslavi, katero organizira Občinski odbor Rdečega križa skupno s Socialistično zvezo delovnega ljudstva Novo mesto ter posameznikom podeli odlikovanja za 25 in 50-krat darovano kri. Takoj za tem prirejajo srečanja krajevne organizacije RK, na katerih podeljujejo priznanja in častne značke krvodajalstva za 5, 10, 15 in 20-krat darovano kri.

Tudi letos smo se udeležili proslave, kmalu po 4. juniju, ko praznujemo krvodajalci svoj praznik, v avli osnovne šole Bršljin.

Krajevni odbor RK Bršljin je v dogovoru z vodstvom šole priredil krvodajalcem v lepo dekorirani avli proslavo, na kateri so učenci izvajali polurni program. Recitatorji so se menjavali s pevci in vsi so po vsaki izvedeni točki poželi odobravnje zbranih odlikovancev. Bilo je lepo in zadovoljstvo med udeleženci proslave tudi, saj ploskanja kar ni hotelo biti konec.

Slavnostna govornica na proslavi je bila predsednica krajevnega odbora Rdečega križa Pavla Avbar v imenu občinskega odbora RK Novo mesto. V imenu bolnišnice oziroma bolnikov, ki so prejeli darovalčevo kri in morda jim je prav ta rešila življenje, se je zahvalil predsednik predsedstva obč. odbora RK Danilo Kovačič.

Tovarišica predsednica je govorila o zaslugah, ki jih imajo krajan, ki so včlanjeni v organizacijo in delujejo na raznih področjih močno razvejanih aktivnosti Rdečega križa. Govorila je še posebej o krvodajalstvu in pomenu, ki ga ima ta najbolj humana solidarnostna oblika dejavnosti v naši socialistični samoupravni družbi. Na koncu se je zahvalila vsem udeležencem proslave, saj so večkratni krvodajalci največji aktivisti za dotok novih prostovoljcev v veliko armado krvodajalcev.

Temu je sledilo podeljevanje odličij. Odlikovancem Novoteksa, saj je le teh bilo največ, sta priznanja za 5, 10, 15 in 20-krat darovano kri podeljevala predsednica Kr. odbora RK Pavla Avbar in predsednik aktivnosti RK Novoteks Bojan Čeh.

Tako so prejeli priznanja:

za 5-krat darovano kri:

Metoda Bukovec, Tilka Košir, Rozalija Kebelj, Ljubo Klanjšek in Kranjc Marija iz oplenitilnice, Anica Mirtič,

Ivanka Bele, Marta Kapš in Drago Žučak iz tkalnice, Brane Trlep, Zorka Zupan in Mirsad Merdanović iz priprave, Dušanka Vovko, Boža Gabrijelčič, Maksima Petrinčič in Jelica Spasovski iz konfekcije ter Stanko Junc in Stane Jurak iz IVS.

Za 10-krat darovano kri:

Franc Kuplenik, Dragica Nedeljko, Rozika Hočevnar in Tilka Turk iz tkalnice, Marija Udovč iz priprave, Marija Pavlin, Miha Irt, Vesna Sitar, Marija Prešeren, Cvetka Mesojedec, Marija Grum in Mihaela Turk iz oplenitilnice, Emilija Zupančič iz predilnice, Zdenka Kotnik iz šivalnice, Martin Radež in Anton Klemenčič iz konfekcije ter Jože Jerman iz IVS.

Za 15-krat darovano kri:

Jožefa Jakše in Marija Klemenčič iz oplenitilnice, Martin Sekula, Ljudmila Mesojedec, Franc Sluga, Štefka Kulovec iz Gabrijela Šuštar iz priprave. Alojz Hočevnar in Mihael Gril iz tkalnice, Jože Mitag, Simona Zmavc in Jože Novak iz konfekcije, Matija Belavič iz splošnega sektorja, Ana Kocjan iz menze ter Marjeta Klemenčič in Joža Florjančič iz predilnice.

Za 20-krat darovano kri:

Jože Marn, Marjeta Medle, Milivoj Zadkovič, Jože Hostar, Karolina Barbič in Rajko Petan iz priprave, Franc Nadu, Alojz Urbič, Anton Pate, Alojz Zoran, Bojan Pureber in Cvetka Tomšič iz predilnice, Rihard Resnik iz tkalnice, Ana Špringer iz oplenitilnice, Beti Radež in Valentin Levstik iz konfekcije, Stane Kastelic iz DSSS ter Jože Kinčič iz prodaje - izvoz.

Skupno je prejelo 69 delavcev Novoteksa zaslužen priznanje večkratnega krvodajalca. Predsednik aktivnosti Bojan Čeh je na koncu podelil krvodajalcem, ki so več kot 25-krat darovali kri, knjigo iz Založbe Borec s posvetilom. Knjige so prejeli:

za 30-krat darovano kri - Matija Gazvoda, Ivan Kocjančič, Martin Kozjan in Slavko Bogolin,

za 35-krat darovano kri: Alojz Sepaher, Jože Smrekar in Jože Vrščaj,

za 40-krat darovano kri: Anica Župec, Bojan Čeh in Draga Kajtazovič.

Vsem odlikovancem srčna hvala za človekoljubno dajanje! Ponosni ste lahko na odličja večkratnega darovalca krvi. Pridobivajte sodelavke in sodelav-

ce, ki se do danes še niso vključili med krvodajalce. S tem boste poskrbeli, da našim bolnikom, ki jim kri pomeni zdravilo ali morda življenje, ne bo nikoli zdravje oz. življenje v nevarnosti.

Darujete kri danes - morda jo boste že jutri potrebovali. To

naj ne bo samo geslo za pridobivanje novih prostovoljcev, to naj bo čvrsto zasidrana misel v naši zavesti. Čestitamo vsem odlikovancem, ki so prejeli ob dnevu krvodajalca zaslužen priznanje!

DE-KA

Krvodajalci v šoli XII. SNOUB

(Praznovali smo dan krvodajalcev)

Po vsem svetu ljudje darujejo kri in pomagajo mnogim k ozdravitvi ali pa jim celo rešijo življenje.

4. junij je dan krvodajalcev. Na naši šoli smo letos že drugič pripravili za ta praznik majhno proslavo in skromno zakusko. Poveljeni so bili vsi krvodajalci KS Bršljin kakor tudi delavci in uslužbenci, ki delajo v tovarnah naše KS. Seveda je bil organizator tega RK in predstavniki RK naše KS.

OBZORNIK - mesečna ljudska revija Prešernove družbe

Tokrat vam želimo predstaviti slovensko poljudno ljudsko revijo z zelo pisano in vsestransko zanimivo vsebino, ki jo že 29 let izdaja Prešernova družba. Gotovo bi se nanjo naročil še marsikateri delavec, če bi jo bolje poznal.

Razen kratkih novel domačih in tujih pisateljev prinaša OBZORNIK na 80 straneh vsak mesec zanimive članke z vseh področij znanosti in človeškega zanimanja. Zgodovina, potopisi, narodopisje, problemi daljnih dežel in ljudstev, razvoj tehnike in znanosti, revolucije in vojne, razvojna pot človeškega rodu ter perspektive prihodnosti, življenjske poti domačih in tujih znamenitih ljudi, zanimivi kulturni problemi in dogajanja, pa še pisane podobe iz narave in živalskega sveta. Revija posveča posebno pozornost umetniški in estetski vzgoji bralcev ter je bogato ilustrirana. Zanj so navdušujejo tako prosvetni delavci kot mladina, prav tako pa tudi ljudje vseh poklicev, od preprostih ljudi do izobražencev. V njej objavljajo tudi poročila o delovanju Prešernove družbe, pisma, ki jih pošiljajo njeni člani in odgovore nanje. Revijo ureja uredniški odbor z glavnim urednikom Tonetom Fajfarjem in odgovornim urednikom Stankom Janežem.

Letna naročnina (12 števil) OBZORNIKA 1981 je 300 dinarjev, lahko pa jo poravnate tudi v največ 3 obrokih. Polletna naročnina je 150 dinarjev, posamezna številka pa stane 30 din. Naročite jo lahko na naslov: PREŠERNOVA DRUŽBA, BORSETOVA 27, 61000 LJUBLJANA.

Mimogrede sem opazovala ljudi, ki so prihajali v našo šolo. Zazdela se mi je, da jih je veliko, da dati kri ni kaj posebnega. Pričela se je proslava s pozdravom in nagovorom krvodajalcem in ostalim povabljenim. Učenci so zapeli nekaj pesmi. Najbolj zanimiva so se mi zdela priznanja. Dobili so jih krvodajalci, ki so od petkrat do petindvajsetkrat dali kri. Ni jih bilo malo. Posebna priznanja so dobili tisti, ki so kri darovali več kot petindvajsetkrat. Ko je tovarišica predsednica Kr. odbora RK Bršljin po priimkih klicala ljudi in jim podeljevala priznanja za 30-krat darovano kri, smo vsi kar zavzdihnil. To je pa zelo veliko, se mi je zazdela. Najraje bi tej krvodajalki stisnila roko, a dolžnost me je klicala v jedilnico, ker sem morala s še nekaj dekletki pripraviti malico za krvodajalce.

Proslava je minila in krvodajalci so se zbrali v jedilnici. Bilo je zelo živahno, jaz pa sem bila zadovoljna, da sem se s svojimi močmi vsaj malo oddolžila ljudem, ki dajo za sočloveka del sebe - svojo kri. Zato vsem, ki ste bili gostje na naši šoli, iskrena čestitka! Upam, da bo drugo leto še več ljudi - krvodajalcev in da bodo med njimi tudi mladi, saj se veliko mladih v današnjem času ponesreči.

ANDREJA RADEŽ

7 c razred OŠ XII. SNOVB

Bršljin

DOPIŠUJTE
V GLASILU
NOVOTEKS

GASILCI: izobraževanje, sodelovanje z GD, nastopi...

Strokovno izobraževanje kadrov in zasedba v gasilskih društvih ter enotah sta prvi pogoj za uspešno delovanje na preventivnem in operativnem področju. Uresničevanje tega pa je možno doseči le z načrtnim izobraževanjem vseh gasilskih kadrov, ki delajo na področju požarne varnosti. Razen tega je potrebno še široko angažiranje gasilstva pri vzgoji občanov in delovnih ljudi, da bi preprečili nevarnost, ki jih povzročajo požari in druge nesreče.

V našem podjetju imamo redno organizirano strokovno izobraževanje po planu. Za vse člane našega gasilskega društva prirejamo gasilske vaje, predavanja o gasilski preventivi ter preizkuse znanja iz gasilske taktike. V obratu Vinica smo v maju končali seminar za izprašane gasilce, katerega je obiskovalo tudi 5 članov gasilcev, ki so razporejeni v gasilske enote civilne zaščite. Za strokovno vzgojo in gasilsko preventivo v obratu konfekcije Vinica gre zasluga tudi vodstvu obrata, ki vedno skrbi, da bi bili vsi zaposleni seznanjeni in usposobljeni stopiti v akcijo v slučaju požara ali druge nesreče. Tudi požarnovarnostna inšpekcija v Črnomlju opravlja redne preglede v obratu konfekcije in daje nasvete in napotke za izboljšanje požarnega varstva.

Stabilizacija tudi bitka za sposobne kadre

„... Kdo pravzaprav vodi kadrovsko politiko, ki je zagotovo razvojna politika? Pri ‚zaspalih‘ organizacijah zagotovo vidijo samo fizično rast podjetja, zato se marsikje dogaja, da vlagajo samo v zidove, medtem ko nimajo kadrov. Tako zgradimo tovarno z najsoodnejšo opremo, nismo pa poskrbeli za sposobne kadre. Razumljivo je, da nas taka politika pripelje do izgub. Bitka za stabilizacijo je navsezadnje tudi bitka za sposobne kadre. In še eno vprašanje, ki se ponudi samo ob sebi: kaj so delale in kaj ob tem delajo družbenopolitične organizacije?“

FRANC ŠETINC (v „MI a-dem valu“, 22. 12. 1980)

Sodelovanje in nastopi: s sosednjimi gasilskimi društvi je naše društvo v tesni povezavi, saj sodelujemo z industrijskimi in s prostovoljnimi društvi. V tem mesecu je praznovalo gasilsko društvo Dolenjske Toplice in Šentjernej 100-letnico uspešnega delovanja. V Sloveniji kakor tudi v Jugoslaviji imamo precej gasilskih društev, ki so zadnja leta praznovala častiljive stoletnice delovanja. V tekstilni tovarni PREBOLD bodo prihodnje leto praznovali celo 110-letnico industrijskega gasilskega društva. Kakor so ustanovljale druge države in narodi gasilska društva in požarno obrambo, so tudi naši predniki začeli resno misliti, kako bi na organiziran način lahko pomagali ljudem v nesreči.

Malo je društev in ustanov, ki bi doživele tako visoke jubeele in obletnice kot so ravno gasilske organizacije. Ta humana organizacija je imela vedno namen, da priskoči na pomoč slehernemu ob vsakem času, ki je pomoči potreben. Ko se oziramo nazaj na 100 let in prehojeno pot, se vseskozi vleče rdeča nit: človek, gasilec, ki je vedno pripravljen vztrajati v nesrečah, ki je vedno pripravljen pomagati, četudi je moral žrtvovati mnogo, včasih tudi življenje. Zato naj bo gasilec

Kaj bolj pritegne mladino kot to, kar lahko pogleda, potipa, preizkusi – zato so vse, tudi še tako majhne razstave gasilskih pripomočkov vedno vzgojno in koristno dejanje.

GD Dolenjske Toplice in GD Šentjernej 100 letni jubilej v čast in ponos. Visoka humana zavest, ki je svojstvena gasilcem, je lahko vsem nam ne le v ponos, ampak je tudi porok za požarno varnost in pomoč v nesreči.

Ob 100-letnici GD društva Dolenjske Toplice in GD Šentjernej je bilo po sklepu UO IGD Novoteks podeljeno gasilsko priznanje. V slavnostni paradi so sodelovale ženska in moška desetina s praporom.

STANKO VAVPOTIČ

„Spoznaj domovino in še bolj jo boš vzljubil!“

je geslo, ki naj bi ga poznal vsakdo med nami, saj je to geslo ena izmed najbolj razširjenih mladinskih organizacij, ne samo mladinske turistične organizacije, ki vas bo popeljala na mnoge izlete, potovanja, pohode, letne in zimske oddihe in še mnoge

druge oblike, ki zanimajo mlade. Za vse take vrste skrbi vam bo olajšala delo Počitniška zveza Slovenije Novo mesto, ki je zopet z skromnim začetkom zazvela tudi v naši tovarni. Prav bi bilo in lepo, če bi se mladi takšne oblike potovanja posluževali, saj bi z njim in v potovanjih odkrivali kulturne vrednosti naše domovine, bili seznanjeni z dogodki naše revolucije i osvobodilne borbe naših narodov. Še bolj bi znali na ta način krepiti in negovati bratstvo in enotnost naših narodov in narodnosti, saj bi spoznali mnogo novih prijateljev iz sosednjih republik in z njimi izmenjali mnogo izkušenj in skrbi, ki zavzemajo prosti čas mladega človeka.

Najhuje je: PRAZEN ČLOVEK

Udeležil sem se seminarja za organizatorje kulturnega življenja v delovnih organizacijah

Komisija za kulturo na republiškem sindikalnem svetu je organizirala seminar za organizatorje kulture v OZD. Seminar je bil v Novem mestu od 22. 6. 1981 do 27. 6. 1981. Namen seminarja je bil predvsem izmenjava izkušenj delavcev, ki skrbijo za kulturno življenje v DO in krajevni skupnosti.

Prvi dan nam je tovariš Doro Hvalica začrtnal način dela na seminarju. Vsak dan od 8. do 14. ure smo poslušali predavanja o določeni temi, nato pa smo se razdelili v tri skupine in se posvetovali o nastavljenih temah. Ta oblika seminarja je pripomogla k boljšemu sodelovanju med udeleženci seminarja. Popoldne od 16. do 19. ure so nam mentorji in animatorji kulture iz DO opisali njihovo delo in uspehe, ki so jih dosegli na področju kulture.

Tako sem iz dneva v dan dobival občutek nedelavnosti v našem podjetju na področju kulturne dejavnosti. V razgovorih z raznimi delavci, ki skrbijo za kulturo v DO sem prišel do sklepa, da kulturno življenje še ni zaživelo kot bi moralo v večini DO Slovenije. Ob koncu seminarja smo vsi odločno sklenili, da bomo z novimi znanji prispevali k oživitvi kulturnega življenja v svojih sredinah.

Na koncu bi omenil še misel, katera mi je dala mnogo misliti: – Kaj je še huje kot fevdalizem, kapitalizem, nacizem, fašizem – hujski je prazen človek!

MIHA LEGAN

Ob koncu naj še povem, da lahko postane član PZS vsak od 7. do praviloma 27. leta starosti, ki to želi in še od 27. leta vsak, ki izrazi željo, da bi še naprej aktivno sodeloval.

JELICA SPASOVSKI

Kako sem preživel roško ofenzivo

To priložnost smo hitro izkoristili in sredi belega dne prekoračili cesti in potok v dolini ter odšli proti vasi Drganja sela. Računali smo, da so ta teren Italijani že „prehajkali“ in bomo tam na varnem. Vaščani so nas sprejeli s strahom, vendar pa so bili veseli, da nas sovražniki niso dobili. Čez nekaj dni, ko smo se odpočili, pošteno najedli in ugotovili, da sovražnika ni daleč okoli, smo odšli proti Jurki vasi. Tam smo se ločili od nekaj tovarišev, ki so se odločili, da odidejo proti Ljubljani. Med potjo so se pridružili I. bataljonu Tomšičeve brigade, ki je odšla na pohod proti Ljubljani. Konec avgusta je bataljon napadel papirnico v Vevčah in obstreljeval bunkerje ob robu Ljubljane. S tem napadom so bile postavljene na laž uradne trditve italijanskega vojaškega poveljstva, da je partizanska vojska popolnoma uničena.

Pri Jurki vasi se nam je pridružilo še nekaj partizanov in odšli smo v gozd pri Boričevem v neposredni bližini Novega mesta. V tem gozdu smo se zadrževali približno teden dni. Ko smo zvedeli, da so se Italijani začeli umikati s Kočevskega Roga, k nam sta prišla tovariša Virant in Štefan Kovač – Štefe ter povedala, da sta poslana pogledat, kakšna je situacija v Kočevskem Rogu. Vodja našega taborišča, Srečo, je določil mene, da grem z njima.

Ko smo prišli na Podstenice, ki so bile seveda požgane, smo tam dobili skupino partizanov, ki je ofenzivo preživela v roških gozdovih. Bili so zelo izčrpani, saj med ofenzivo niso skoraj nič

jedli. Največ so se hranili z nezrelim sadjem, kadar so lahko prišli do njega. Povedali so, da se zbirajo partizani, ki so preživeli ofenzivo in imajo taborišče pri vasi Pogorelec. Skupaj smo odšli in orožarsko delavnico pri Cinkarskem križu. Ko smo prišli tja, smo videli, da je delavnica požgana, okrog nje pa je bila zgrajena cela vrsta kamnitih bunkerjev. Po pripovedovanju partizanov, ki so preživeli ofenzivo, so se na tem predelu zadrževali Italijani kakšnih 10 dni. Zato so se seveda dobro utrdili, kajti bali so se, da jih partizani napadejo. Tu je bil bataljon planinskih borcev divizije „Isonzo“, ki je imela svoj sedež v Novem mestu. O tem priča poročilo komandanta bataljona o odkriti delavnici, strojih in električni centrali, ki je bilo po italijanski kapitulaciji najdeno v arhivu divizije.

Kljub temu, da so bili stroji, orodje in material dobro skriti, razen pogonskega motorja za električno centralo, so Italijani našli vse. Verjetno so iskali z električnim detektorjem, kajti našli so tudi tiste predmete, ki smo jih skrili v globoke skalne razpoke, zadelali s kamenjem in prekrili z mahom. Od vsega so ostala le vrata delavnice z napisom Italijanom, kaj iščejo na naši zemlji. Vrata so Italijani pred požigom barake sneli in prilonili na smreko, tako da je vsak vojak lahko videl napis. Nasto smo odšli k ostalim delavnicam na Podrto goro. Tudi tam je bila enaka podoba: barake so bile požgane, skrita skladišča pa izropana. Spotoma smo pregledali še nekaj manjših skladišč hrane, za katere sta vedela Virant in Štefe. Vsa so

bila izropana, le v enem smo našli nekaj hrane, katero so tovariši, ki so bili z nami, odnesli v taborišče pri Pogorelcu.

Naslednji dan se je naša tričlanska izvidnica vrnila v dolino. Med potjo s smo se zvečer ustavili v Dolenjskih Toplicah in Gradišću. Tam smo izvedeli, da se je Italijanom javilo nekaj domačinov, ki so srečno preživeli ofenzivo in se skrivali doma ali v bližini doma. Nasedli so italijanski propagandi. Te so poslali v internacijo, nekaj pa tudi postrelili. Zvedeli smo tudi za streljanje domačinov iz Podhoste v Vavti vasi. Šli smo tudi v Rumanjo vas, ki je v neposredni bližini Straže, kjer so Italijani imeli močno postojanko. Pri neki hiši, kjer smo se ustavili, so se nas zelo prestrašili. Prosili so nas, naj se hitro umaknemo, ker so v bližini Italijani. Mislili smo, da imajo v mislih Italijane v Straži, zato smo šli naprej po cesti proti Vavti vasi. Nameravali smo iti k naši obveščevalki Johanci na Potok da nam tudi ona pove kaj novega.

Po dobrih 100 metrih smo prišli do Brdavsove hiše. Nenekrat zaslišimo iz teme klic v iltalijanščini, „Stoj! Kdo je tam? Takoj nato je počilo. Hitro smo skočili v jarek ob cesti. Oglasil se je tudi mitraljez v cerkvenem zvoniku, nato pa peklenko streljanje v vsej Vavti vasi in Straži. Po prvem presenečenju smo se hitro znašli in umaknili v gozd in krenili v vas Praproče. Od tam smo odšli v bližnji gozd, kjer smo prespali ostanek noči.

Naslednji dan smo izvedeli, da je bil v Vavti vasi nameščen fašistični bataljon divizije „Mussolini“. Naša izvidnica je prikoralala naravnost pred štab bataljona, ki je bil v Brdavsovi hiši.

Še prejšnji dan so fašisti po vseh okoliških vaseh govorili, da so v roških gozdovih pobili ipolovili vse partizane, le nekaj se jih še klati po gozdovih, pa tudi te bodo uničili. Naslednji dan po nočnem streljanju pa so vaščanom govorili, da jih je ponoči napadel cel bataljon partizanov, ki pa so ga junaško odbili. Streljanje v Straži in Vavti vasi je trajalo vso noč, vse do zore, čeprav nihče od naše izvidnice ni izstrelil niti enega strela. Strah ima velike oči!

Ko smo se vrnili v naše taborišče pri Boričevem ter povedali, kakšna je situacija v roških gozdovih ter o naši

nočni dogodivščini, smo sklenili, da se ponovno vrnemo k Drganjim selom. Tam smo nameravali počakati razvoj dogodkov in navezati stike s partizanskimi četami, ki so se zopet formirale in pričele z vojaškimi akcijami.

O roški ofenzivi je tovariš Edvard Kardelj 20. septembra 1942 poslal vrhovnemu komandantu NOV in POJ tovarišu Titu poročilo o poteku in posledicah italijanske ofenzive na Rog. V svojem poročilu med drugim pravi:

„Splošni rezultat ofenzive bi se dal takole prikazati: okupatorju v glavnih namenih ni uspelo, vendar nam je uničil osvobojeno ozemlje (kar ni najhujše) in prizadejal precejšnje materialne izgube. Naš sedanji položaj je v mnogočem podoben položaju v Srbiji po padcu Užic, s to razliko, da je položaj v množicah samih veliko ugodnejši, kakor je bil v Srbiji. Dokončnih podatkov o naših izgubah še nimamo. Mrtvih nismo imeli veliko, mogoče nekaj deset. Padlo je nekaj dobrih komandantov oziroma komandirjev. Ujetih je bilo malo. Največji je odstotek razkropitve po vaseh in hišah, deloma pa celo predaje Italijanom. So celo primeri, da so posamezni partizani prešli k beli gardi. Vsega smo dosedaj v celoti zbrali in v glavnem preuredili okrog 75 – 85 % naše vojske. Toda s tem zadeva še ni končana, ker se sedaj posamezni partizani vračajo in se zbirajo v svojih enotah. V glavnem v ljudeh ne bomo imeli občutnih izgub. Podobno je z orožjem in municijo, česar sovražnik prav tako ni veliko dobil, razen tistega, ki so ga odnesli partizani, ki so se predali Italijanom.

Težje je v materialnem pogledu. Imeli smo različne, zelo dobro opremljene delavnice, v katerih so izdelovali velike količine dobrih čevljev, strojili usnje, izdelovali partizanske uniforme. Posebno odlične so bile mehanične delavnice, v katerih so že izdelovali celotne dele mitraljezov in pušk, da niti ne govorim, o ročnih bombah in minah, ki smo jih začeli že sami izdelovati. Kako smo to uredili, dokazuje, da so naše delavnice že same izdelovale popolnoma in v celoti metalce min. Vse te delavnice smo imeli globoko v gozdovih z lastno elektriko in z odličnimi stroji. Uničena je bila tudi prelepa bolnica, opremljena z najmodernejšimi aparati milijonske vrednosti itd. itd. Ni bilo potrebno, da je vse propadlo.

France Mihelič: Bolnišnica Vinica (črna kreda, 23. oktobra 1944)

(Nadaljevanje na 23. str.)

Piše Stane Židanek

MED PROLETARCI

Tako sva se določenega dne s kolesi odpeljala na ta sestanek, ki je bil v gozdčiču blizu Lešnice. Ivan mi je rekel, da ko bodo krajanji šli od naše, bodo tudi fantje prišli, ker da je tako bolj konspirativno. In res, v gozdčiču se je zbralo kakih deset fantov in kakor se spominjam, je bil to prvi sestanek, ki ga je samostojno vodil Ivan. Po sestanku mi je spotoma ko sva šla domov dejal, da jih je pričakoval več, pa da je za prvič tudi to dobro.

Konec leta 1940 in v začetku 1941 je Ivan izredno povečal svojo aktivnost. Po pravici moram reči, da me je bilo kar malce strah hoditi z njim. Če sva šla ponoči od kje domov in

(Nadaljevanje z 22. str.)

Mnogokaj bi se lahko od tega prej rešilo, če bi storili, kar se je dalo storiti. Toda vrtoglavica od uspehov je bila pri nas tako velika, da je z ničemer ni bilo mogoče odpraviti. Uspehi so ljudi uspravili in čeprav smo jih opozarjali na nevarnost te vrtoglavice in zahtevali od njih, da vnaprej storijo vse potrebno za reševanje v sili, vendar ni bilo mnogo tega storjenega.

Omenil bi, da je bil tovariš Kardelj glede proizvodnje minometalcev napačno informiran. Minometalce se nismo izdelovali, pač pa smo imeli izdelane načrte ter za proizvodnjo zbranega precej materiala, ostalo pa smo se zbirali. Če ne bi bilo roške ofenzive, bi proizvodnja minometalcev stekla približno v 14 dneh, najkasneje pa v enem mesecu.

Posledice roške ofenzive pa je, tako kot naša vojska občutilo tudi civilno prebivalstvo. Sovražnik je v svojem besu požigal cele vasi, lovil civiliste, mlajše često po kratkem postopku postrelil, starejše pa odgnal v internacijo. Tako so v vasi Stari log zbrali vse prebivalce te in sosednjih vasi, ki so se tja preselili iz obšavskih krajev, da bi se izognili preselitvi, in revne prebivalce okoliških slovenskih vasi, ki so tja prišli obdelovat zapuščenca polja. Vse odrasle moške – 70 po številu – so odpeljali na pokopališče in jih postrelili, žene, otroke in starce pa odgnali v taborišče na Rabu. Podobno se je dogajalo tudi v ostalih vaseh okrog Kočevskega Roga.

če sva koga srečala, sva ga pozdravila ali odzdravila, je Ivan takoj izpel verz, ki ga je sam skoval. Njegova pesem mi je živo ostala v spominu in sicer je Ivan zavpil: „Dol s hudičem, dol z biričem, dol s fariji, dol z žandarji, živel komunizem“.

V predilnici se je sprl zaradi dela z delodajalcem; po kazni so ga premestili na slabše delo, kmalu za tem pa je prejel tudi odpoved. V času odpovednega roka sva pomagala pri montaži 30 metrov dolgega predilnega stroja – selfaktor. Rekel mi je, da mu je hudo, ker ne bo videl stroja v obratovanju, ker mu prej izteče odpovedni rok. Svetoval sem mu, da naj gre Povha prosit, mogoče ga bo vzel nazaj na delo. Ivan pa je bil preveč ponosen in mi je rekel, da tega ne bo naredil, pa naj se zgodi kar hoče. Po odpustu z dela je delal le priložnostno; tako je pomagal kinooperaterju v Sokolskem domu (bila sta dobra prijatelja). Ne vem, če je za to delo dobival kak dinar ali ne. Še bolj se je zagrizel v propagandno dejavnost KP.

Obveščal nas je, kje in kdaj bodo sestanki ali različne propagandne akcije. Tako je bil, če se ne motim, zadnji sestanek pred vojno tudi nas predilničarjev ob 21. uri pod kostanjki pred železniško direkcijo (nasproti občinske stavbe). Na tem sestanku smo dobili precej letakov z revolucionarno vsebino, ki jih je bilo potrebno razvoziti tudi v bolj oddaljene kraje in ne samo v mestu. Tako so tisti

srečneži, ki so imeli kolesa, odšli predvsem v take kraje in raztresali letake po tistih poteh, za katere so vedeli, da bodo zjutraj, ker je bil naslednji dan nedelja, ljudje največ hodili. Te nedelje nisem šel nikamor razen v kino, tako se tudi nisem z nikomer pogovarjal, ki bi kaj vedel o naši akciji.

Naslednji delovni teden sem delal v popoldanski izmeni. Okoli desete ure sem šel v mesto in mimo tovarne. Pred tovarno je stal Povh in ko me je opazil, mi je dejal: „Le glej, da te ne bodo zaprli!“ Odgovoril sem mu, da me naj kar, če me imajo zakaj. Ko sem šel nazaj proti domu poleg predilnice, nisem slišal ropotanja strojev pa sem vstopil, da vidim, zakaj ne delajo. V predilnici sta bila samo dva starejša delavca; rekla sta mi, da so ostale delavce orožniki odgnali v zapor. V popoldanski izmeni smo stikali glave, se pogovarjali in skrivoma gledali skozi okno, če se bodo od kod pojavili orožniki. Po približno pol do ene ure dela je prišla tajnica in dejala, da naj ustavimo stroje in pridemo v pisarno. Šli smo v pisarno in znašli smo se pred orožniki, ki so nas takoj „previzitali“. Nato smo morali v garderobo, kjer so nam vse premetali, za tem pa smo se morali preobleči in odgnali so nas na zaslisanje in v zapor.

Po zločinskem napadu na Jugoslavijo leta 1941 so nas na intervencijo študentov izpustili, le člani KP so zadržali v zaporu. Tako so v zaporu ostali Vinko Kristan, Niko Šilih, Vilma Bebler, Ivan Bartolj in še nekateri. Te so izpustili šele takrat, ko so prvi nemški vojaki vkorakali v Novo mesto.

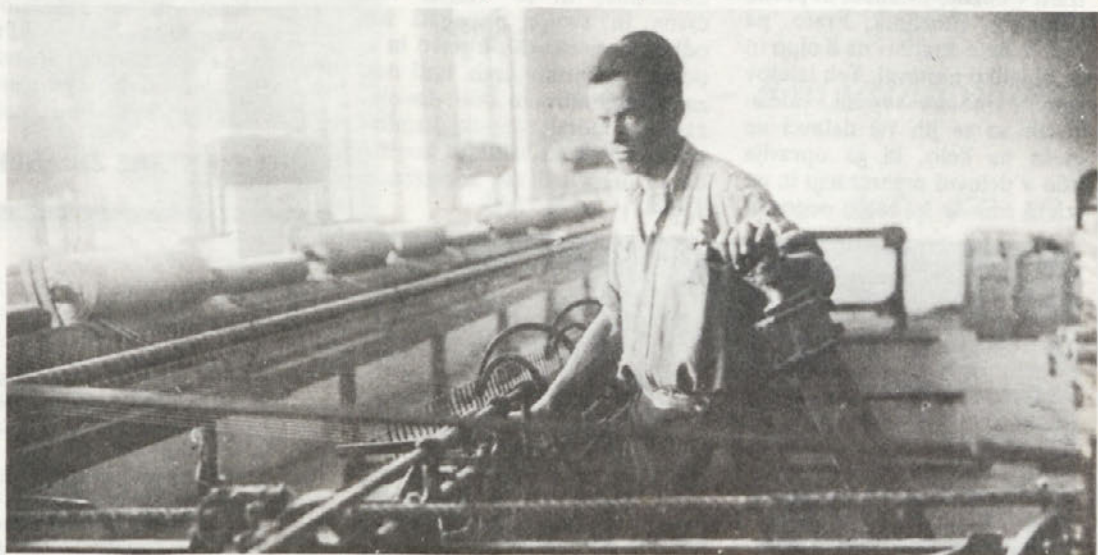
Ko sva se po izpustitvi z Ivanom ponovno sešla, sva se

pogovarjala o tem, kako je bilo v zaporu in kje so ostali tovariši. Zavlada je nekakšna negotovost, nismo vedeli eden za drugega, kajti člani KP so se morali začasno umakniti v ilegalo.

Med bombardiranjem Novega mesta so bombe padle tudi na osnovno šolo. Pri tem je bila delno poškodovana tudi naša tovarna, saj je bila v neposredni bližini šole. Šel sem v tovarno, da vidim kako kaže za delo. Potrebno je bilo usposobiti delovne prostore in stroje za normalno obratovanje. Tako sem 15. aprila ponovno pričel delati. Ves ta čas sem bil v stalnih stikih z Ivanom; obveščal sem ga o vseh dogodkih, opazovala sva dogajanja okoli sebe. Obveščen sem bil, da so že 5. maja prišli v tovarno italijanski karabinjeri in bivši jugoslovanski orožniki povpraševati po meni in naročili so, da se naj sam zglašim na karabinjerski postaji. Posvetoval sem se z Ivanom, ki mi je svetoval, da naj takoj dvignem delovno knjižico in se umaknem na po Nemcih zasedeno področje, ker da so se tja umaknili tudi komunisti.

Poslušal sem ga, dvignil knjižico in zaslužek in šel takoj domov. Z Ivanom sva v nahrbtnike zmetala najnujnejše in ob drugi uri zjutraj krenila peš proti Brežicam. Na vsej poti naju ni nihče zaustavil, tako sva okoli poldneva pripeščila v Brežice. Javila sva se na borzi dela, vendar pa dela nisva dobila, ker sva iz italijanskega zasedbenega področja, Nasvetovali so nama, da greva v Maribor, kjer da naju bodo sprejeli.

(SE NADALJUJE)

Predilni stroj (selfaktor), na katerem je delal Ivan Bartolj in ga za vedno zapustil januarja 1941. – Na fotografiji: Stane Židanek leta 1946, ko je v tekmovanju za večjo storilnost presejal vse dotedanje norme in tako postal eden izmed naših prvih udarnikov dela. Obledela, zdaj že rjavkasta fotografija je ponosen dokaz začetkov izgradnje socializma v novi domovini: s hvaležnostjo se vedno spominjamo domačih junakov dela!

Takole je bilo kmalu po vojni na slavlju, ki smo ga v čast dneva vstaje pripravili na Mrvarjevem hribu . . .

Kako smo nekoč praznovali dan vstaje

Ko še nismo imeli vsega dovolj ali pa že morda česar preveč, kot na primer danes, ko se domala vsaka družina ali pa tudi posameznik vozi s svojim avtomobilom, smo imeli družabno življenje, pri katerem smo se delavci še kako znali razveseljevati. Da, nekoč, ko še nismo imeli tako visok osebni standard, ko ni bilo avtomobilov, smo v Novoteksu praznovali pomembne datume naše revolucije vsi skupno. Tako, na primer, je bilo tudi praznovanje dneva vstaje slovenskega naroda tradicionalno in združeno z izletom za vse člane kolektiva.

Starejši delavci se vsega tega gotovo še spominjajo, to so bili izleti v bližnjo okolico, n. pr. na Gorjance, Hmeljnik, Frato, pa tudi v Belo krajino na Kolpo in še bi lahko našteval. Teh izletov smo se močno veselili. Udeleževali so se jih vsi delavci ne glede na delo, ki ga opravlja kdo v delovni organizaciji in po izletu smo se še dolgo pogovar-

jali o tem, kako nam je bilo lepo.

Dan pred izletom sta predsednik sindikata in vodja menze pripravila vse potrebno za izlet. Pri tem mislim na zadostne količine okrepčil in vsega ostalega. Vse to smo naložili na kamion in odpeljali na določen kraj, kjer smo se zmenili, da bomo praznovali.

Na te proslave so bili vabljeni vsi delavci, pa tudi svojci.

Malokdo se je izleta udeležil brez ostalih članov družine, skoraj pa ni bilo delavca, ki se izleta ne bi udeležil. Največ dela pri tem so imeli šoferji kamionov, ki so morali vse člane in svojce pripeljati na odbrano mesto za proslavo in v poznih večernih urah tudi nazaj. Kamionov ni bilo dovolj, zato so morali vozniki kamionov po trikrat, štirikrat voziti, da so prepeljali vse udeležence izleta.

Na proslavi je po krajšem programu, na katerem so nastopali izključno člani Novoteksa, bilo rajanje v naravi. Za ples je igrala godba na pihala ali del te Novoteksove godbe, nekak zabavni orkester. Delavci menze so vrteli na različne odojke in jančke; pri tem je potrebno reči, da smo v tistem času, ko ni bilo nikjer ničesar, kupovali na karte in je tak piknik v naravi bil za tiste čase prava gostija.

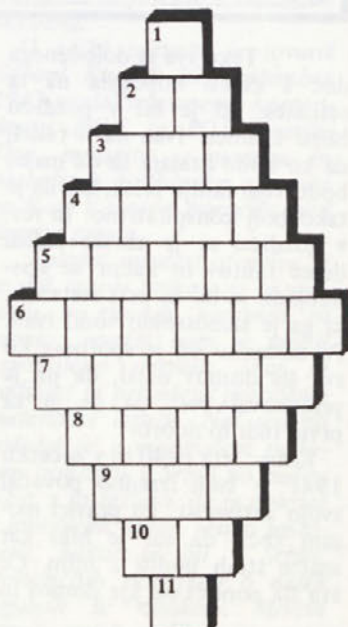
Ko so z različno sneli pečene odojke in jančke, se je razvil obvezni obredni ceremonijal s sprevedom od ognja do tuala za sekanje mesa. Vse to je bilo pripravljeno izredno duhovito in v velikem veselju in razpoloženju. Kako je to izgledalo, nam pove slika, ki je bila posneta na praznovanju dneva vstaje nedaleč od Novega mesta, na Mrvarjem hribu nad Škrjančami.

STANE ŽIDANEK

Koliko šal, prisrčnih dovtipov in zdravega smeha je vedno sprožil ceremonial s prenašanjem že pečenih prašičkov in jančkov . . .

Vreteno

1. polmer
  2. površinska merska enota
  3. zgoten
  4. poškodbe tkiva
  5. moško ime
  6. del Novega mesta
  7. listnato drevo – trd les
  8. žaba
  9. znano nemško podjetje – elektromotorji
  10. začetnici imena in priimek naprednega učitelja iz Metlike – staroste Sokola
  11. samoglasnik
- Če ste v majski številki pravilno rešili vreteno, ste dobili rešitev:
1. K, 2. KA, 3. OKO, 4. KALO, 5. VOKAL, 6. VLAKNINO, 7. KALNO, 8. KLAN, 9. LAN, 10. AL, 11. L.

GLASILO TEKSTILNE TOVARNE NOVO MESTO

NOVOTEKS

NOVOTEKS je glasilo tekstilne tovarne Novo mesto. Izhaja vsako zadnjo sredo v mesecu v nakladi 2200 izvodov. Glasilo ureja izdajateljski svet v sestavi: Hinko Šintler (predsednik), Danilo Kovačič, Bojan Pureber, Alfonz Žizek, Martin Radež, Jana Jovič, Mojca Peroci, Marjan Žalac, Rudolf Vlašič in Mirko Albijanič. Glavni in odgovorni urednik: Danilo Kovačič. – Uredništvo: NOVOTEKS, Novo mesto, Foersterjeva 10 – Časopisni stavek, filmi in prelom: DITC Novo mesto, TOZD Dolenjski list; tisk TOZD Tiskarna Novo mesto.

Pred nami: desetletje pitne vode

Prihodnjih deset let – od 1981 do 1990 – je proglašeni za mednarodno desetletje pitne vode. Čeprav nam skoraj vsak dan pada z neba, postaja pitna voda že marsikje problem in to ne samo v puščavskih afriških in azijskih deželah, temveč tudi v razvitih industrijskih državah, kjer je vode sicer dovolj, podtalnica pa je marsikje zaradi onesnaženega okolja že zdravju škodljiva. Mednarodno desetletje vode naj bi pospešilo človeška prizadevanja za čisto pitno vodo in za odstranjevanje onesnaževanja in okužb, ki na mnogih krajih naše zemlje tarejo prebivalstvo.